

EDITORIAL

Afrontant reptes

Aquest número de LA TOSCA informa de la canalització d'alguns reptes que planteja la gestió pública de Moià i comarca. L'Ajuntament de Moià va organitzar-ne una presentació pública a la població, acte que va comptar amb ben poca assistència. Més enllà de si la convocatòria s'havia fet amb prou antelació i difusió, aquest fet ja és significatiu de relaxament social. Som lluny d'aquell Moià que acudia per centenars als actes de Les Faixes, inquiet per la viabilitat futura del municipi. Paradoxalment, la poca assistència és un indicador d'èxit. En aquesta presentació el deute ja no va ser el tema estrella, sinó el compromís de crear una comissaria de districte dels Mossos i de licitar la construcció d'una nova depuradora l'any que ve. No és pas poc.

La policia municipal ha quedat reduïda a una presència testimonial, i disposar de Mossos mitigarà la sensació d'inseguretat i d'incivisme, un problema que a Moià ha crescut. Per altra banda, la necessitat de prioritzar la construcció d'una nova depuradora havia estat defensada per diferents col·lectius i per aquesta mateixa revista i va arribar a afectar el consens polític al Moianès. Si els compromisos es compleixen, serà una inversió d'una dimensió molt considerable, de més de 4 milions d'euros, que ens retorna als projectes empesos abans de la crisi.

Uns reptes, doncs, que s'encaminen, mentre n'apareixen d'altres: les empreses de Moià troben dificultats per a ampliar les seves instal·lacions i algunes han programat traslladar la seva producció o créixer en altres llocs. Moià té escampades les seves indústries en tres zones industrials, mal programades urbanísticament i amb dèficits de serveis i de potencial de creixement. El Moianès, que va resistir millor que altres comarques properes la primera sotragada de la crisi, pot veure compromès a Moià, no sols la seva capacitat de creixement, sinó el manteniment dels llocs de treball. No és pas una qüestió menor, aquesta.

I a la revista en trobareu encara més, de reptes, com els que plantegen els alumnes de P3 de l'escola pública, amb dèficits importants de català pel fet que el segment principal és fill de població immigrant. En un moment en què caldrien esforços suplementaris, una reducció de jornada compromet l'òptima integració d'aquests nous moianesos. I, finalment, també està afrontant el repte d'integrar-se mossèn Fulgence Hitayezu, el nou rector de Moià, de l'Estany i de les parròquies de Ferrerons, Marfà i Rodors, que va incorporar-se al seu càrrec el propassat 11 de setembre. Es tracta del primer rector d'origen africà que ha tingut mai Moià, i a qui desitgem encert en la seva labor.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Comissaria de Mossos i nova depuradora. <i>X. Rius</i>	5
La realitat de P3 a Moià. <i>AMPA Escola Josep Orriols i Roca</i>	7
Actes i esdeveniments	8
Actes de la Diada 2016. <i>E. Roca, R. Portet</i>	8
Perfils	9
Entrevista a Mn. Fulgence Hitayezu. <i>J. Clarà</i>	9
Les entitats informen	14
Biblioteca de Moià	14
Fem «Lligams»: la festa de les famílies. <i>Hospital-Resid.</i>	15
Banc del Temps: més usuaris i activitats	16
25è aniversari de la colla de bastoners. <i>Colla Bastonera</i>	17
Golf Montbrú Moià. <i>C. Llorens</i>	18
Moianès	19
Homenatge al Dr. Viñeta a l'Estany. <i>J. Riera</i>	19
Consulta de la CUP a Monistrol de Calders. <i>X. Rius</i>	20
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	22
<i>Moianès 42</i> omple la comarca ... <i>Consorci del Moianès</i>	25
Una mica d'història	27
Oficis antics i personatges. 3, Cisteller. <i>R. Portet</i>	27
Pius Daví i Segalés (1891-1956) (2a part). <i>E. Permanyer</i>	31
Antigues anècdotes del Poble Nou. <i>J. Riera</i>	35
Cultura	39
Cinema i territori: Escola La Popa (Castellcir). <i>F. Rochel</i>	39
En el portal de can Fermí. <i>M. Baqués</i>	41
Natura	43
L'abast i la dimensió de la Micologia. <i>M. Fortuny</i>	43
Breus	44
Publicacions	44
<i>Estudis de llengua</i> , de Josep Ruaix. <i>C. Riera</i>	46
Revistes / Diaris	47
Moviment demogràfic / Necrològiques	49
Dades meteorològiques	50

Fot. Josep Font

VIDA MUNICIPAL

Comissaria de Mossos i nova depuradora

Xavier Rius

Moià i la comarca del Moianès tindran aviat una comissaria de districte dels Mossos d'Esquadra, amb un cotxe patrulla i dos agents les vint-i-quatre hores del dia i, probablement, a finals del 2018 estarà ja en funcionament la nova depuradora de Moià. Aquestes van ser les dues principals novetats que va explicar l'equip de govern de l'Ajuntament de Moià en l'acte de valoració del primer any d'aquest mandat, fet el dissabte 17 de setembre a l'Auditori de Sant Josep, sota el lema: «Ja hem encarrilat el deute, i ara què?»

A l'acte, al qual va assistir com a públic menys gent de l'esperada, l'alcalde, Dionís Guiteras, va anunciar que el primer trimestre del 2017 es licitaran les obres de la nova depuradora de Moià, que permetrà resoldre bona part dels problemes de contaminació de la riera de la Tosca.

Guiteras explicà que el cost de la depuradora, de 4.100.000 euros, serà sufragat per la Diputació de Barcelona, que té una partida per a fer noves depuradores en municipis amb greus problemes de contaminació de les aigües residuals i

sobre els quals pesin actuacions o investigacions judicials per contaminació, com passa a Moià. Guiteras destacà la urgència d'aquesta actuació, no solament per a evitar els episodis de contaminació de la riera de la Tosca o de la Golarda, sinó per a permetre, també, que noves indústries puguin instal·lar-se als polígons del municipi. L'alcalde afirmà que «la qualitat de l'aigua és nefasta, tenim problemes d'escuma que no sabem d'on ve, i altres tipus de contaminants». Però, tot i reconèixer la responsabilitat de Moià amb certs tipus de contaminació, recordà el recent informe de l'Agència Catalana de l'Aigua que exculpava el municipi de Moià dels episodis de contaminació per amoni, que han afectat els punts de captació d'aigües als municipis de Calders i que van ser motiu d'unes controvertides mocions aprovades pels ajuntaments de Calders, Monistrol i Navarces, que van tensionar el Consell Comarcal el passat mes d'abril.

Pel que fa a la seguretat del municipi i amb una plantilla de policia local molt inferior a la que hi havia l'any 2011,

L'alcalde, D. Guiteras, i el regidor A. Clusella, en l'acte informatiu (fot. X. Rius)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix
 Administració: Eduard Gómez
 Impressió: Winihard Gràfics, Moià
 Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació
 DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL MODILIANUM

Amb el suport de Generalitat de Catalunya Departament de la Presidència

Guiteras va explicar el conveni acordat i pendent de signar amb el Departament d'Interior, pel qual properament s'obrirà una comissaria de districte dels Mossos d'Esquadra, que compartirà l'equipament amb el de la policia municipal. «Com que el Departament d'Interior no pot pagar les obres d'adequació de l'espai en no tenir la Generalitat pressupostos —anuncià Guiteras—, l'ajuntament avançarà els diners de les obres i, un cop estigui a punt, tindrem ja de manera permanent dos agents dels Mossos les vint-i-quatre hores del dia.» I, si bé no va poder donar la data exacta de quan s'obrirà la comissaria, va afirmar que esperava que fos al llarg del pròxim any 2017. Precisament la seguretat i la manera d'afrontar els problemes d'incivisme van ser abordats per Guiteras, per altres regidors i per alguns dels assistents, que van interpellar l'equip de govern sobre actituds incíviques en determinats llocs i determinades hores.

Per la seva part, la regidora d'Hisenda, Núria Reynés, va detallar l'evolució del deute de l'ajuntament, que l'any 2011 era de 25 milions, incloent-hi la societat municipal MoiàFutur, cosa que representava el 395% del pressupost. Ara, segons Reynés, amb el pla d'ajust, és de 15,5 milions i s'ha reduït al 200% del pressupost. En aquest sentit, Guiteras va dir que espera que el deute estigui pagat l'any 2025.

Amb el pagament del deute encarilat i menys ofec econòmic, el regidor d'Urbanisme, Albert Clusella, va enumerar alguns dels reptes que té Moià i que volen afrontar en aquest mandat: la millora de diversos carrers i les tres zones industrials pel que fa a l'asfaltat, serveis, llum, fibra òptica o clavegueram, així com

la necessitat de poder disposar de més terrenys per a les empreses que vulguin créixer o instal·lar-se al municipi. Clusella va lamentar que aquests anys no s'hagin pogut fer inversions o millores, tret d'actuacions com el canvi de l'enllumenat per leds de baix consum. I, precisament, a la situació dels tres polígons industrials s'hi van referir en el torn de preguntes diversos veïns, coneixedors de la situació d'una empresa alimentària ubicada al Sot d'Aluies que traslladarà part de la seva producció a un polígon, sembla de Navarres, per les mancances del polígon en el qual està ubicada. En aquest sentit, tant l'alcalde com el regidor Clusella reconegueren la complexitat de la problemàtica dels tres polígons, que es van fer sense la pertinent planificació ni execució, i la

necessitat i les dificultats per a corregir-ho en un moment com ara de reactivació econòmica. Clusella digué que seria una paradoxa que Moià i el Moianès, que havien resistit millor que altres comarques la crisi, perdessin ocupació i empreses ara que s'ha acabat la crisi, per les mancances dels actuals polígons.

En l'acte també hi va intervenir el regidor de Joventut, Martí Padrís, que va informar de les obres d'adequació de l'antiga fàbrica de les Faixes, inaugurada fa sis anys amb algunes deficiències, i que esdevindrà una sala polivalent per a actes i activitats de tota mena. Padrís també reconegué la necessitat de fer reformes i canvis al pavelló esportiu i a l'Ateneu La Pólvora. I es va referir al potencial cultural i econòmic que creu que aportarà a Moià el descobriment, a la cova de les Toixoneres, de les restes de l'anomenat «Nen de Moià».

L'Auditori, el dia de l'acte
(fot. X. Rius)

La realitat de P3 a Moià

Junta de l'AMPA de l'Escola Josep Orriols i Roca

A finals del curs passat, un cop acabat el període de matriculació dels nous alumnes per al curs 2016-2017 a l'escola pública Josep Orriols i Roca, la direcció del centre va informar els pares dels nous alumnes de P3 que per a aquest curs hi havia cinquanta-un nens matriculats, dels quals el 40% són fills d'immigrants, que no han anat a l'escola bressol i que en la majoria dels casos no parlen el nostre idioma.

A les aules de P3 hi ha una mestra per classe i, a més, comparteixen una mestra Tècnica en Educació Infantil (TEI) que els dona suport. Aquest any, però, la TEI de la nostra escola té una reducció de jornada i, tot i la complicada situació que es presentava, el Departament d'Ensenyament va decidir no cobrir el terç de jornada que falta.

Pel juliol, els pares i mares dels alumnes de P3 van fer un escrit al cap del Departament de Personal dels Serveis Territorials de la Catalunya Central i al Síndic de Greuges exposant la situació i demanant que, com a mínim, es cobris aquesta

reducció perquè hi hagués un bon reforç en aquestes aules i es pogués afrontar el curs amb normalitat. En el moment d'escriure l'article encara no s'ha obtingut resposta.

Des de l'AMPA i des de la Regidoria d'Ensenyament de l'ajuntament s'ha contactat amb la FAPAC (Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya) i amb els inspectors d'ensenyament, respectivament, però no s'ha pogut concretar cap solució per a aquest curs.

* * *

Com a pares i mares que defensem l'escola pública, de qualitat, laica, democràtica, inclusiva, coeducativa i catalana, volem denunciar aquest fet i fer notar que arreu de Catalunya s'estan tancant línies d'escoles públiques amb suficients alumnes, per motius econòmics, segons diu la Generalitat, però en canvi es destinen ajudes econòmiques per a mantenir el concert a escoles concertades, tot i que algunes no tenen el suficient nombre d'alumnes establert per a rebre aquesta ajuda.

Escola Josep Orriols i Roca (fot. C.I.C. - Moià)

ACTES I ESDEVENIMENTS

Actes de la Diada 2016

Elisa Roca, Roser Portet

En la seva setzena edició, al voltant d'un grup de 120 moianesos van pujar fins al cim del Grony per celebrar la Diada de l'Onze de Setembre.

Enguany no hi va assistir cap entitat convidada —tal com ens tenien acostumats— per celebrar alguna efemèride, tot i que no en faltaven que destaquessin per algun aniversari assenyalat (els 25 anys de la Colla de Bastoners de Moià, del Montbrú-Moià Club de Golf, del Club de Judo Moià o el notable 50è aniversari del Concurs de Pintura Ràpida, organitzat pel Cercle Artístic del Moianès). De tota manera, en el quinzè aniversari d'aquesta ascensió en aquesta data —s'iniciava el mateix dia que a Nova York queien les Torres Bessones—, podem dir que també s'hi adiu que es donessin protagonisme els mateixos organitzadors.

Es van llegir dos textos, un manifest de l'Assemblea Nacional de Catalunya i un poema de Josep Pedrals, i, en finalitzar l'acte, es va cantar l'himne «Els Segadors», entonat per Magí Cuberta. Com sempre, es va menjar coca i es va beure

vi bo, refrescos i aigua, gràcies a la generositat de comerços de Moià i de l'ajuntament de la vila, passant així una bona estona contemplant el paisatge en un dia net i clar.

Una vegada feta una foto de grup, amb més o menys pressa, tothom va anar tirant cap a Creu Vermella o va baixar pel camí més dret que porta a la Torre de Casanova, per continuar amb els intensos actes del dia: cap al monument a Rafel Casanova o a alguna de les manifestacions organitzades per l'ANC i Òmnium Cultural, fos quin fos el punt de la trobada descentralitzada d'aquest any.

A dos quarts d'una i sense demora va començar l'acte de la Diada davant el «Rafelet», acte encapçalat per l'ex-president de l'AMI (Associació de Municipis per la Independència) i ex-alcalde de Vic, Josep Maria Vila d'Abadal, i conduït per la regidora Mireia Cañas. Com ja és habitual, abans dels parlaments es van fer les ofrenes florals de les entitats, associacions, partits polítics, ajuntaments del Moianès, l'ANC i el Consell Comarcal del

Moianès i tot seguit es va donar entrada a les paraules del Sr. Vila d'Abadal, que va esperonar els catalans a no defallir en la lluita cap a la independència, recordant que molta gent, en temps passats, entre ells en Rafel Casanova, no van perdre el coratge i van tirar endavant malgrat els temps difícils que vivien. Per últim, va tenir un sentit record envers Muriel Casals, l'ex-presidenta d'Òmnium, impulsora, des del 2010 i fins a la seva prematura mort, de les actuals manifestacions multitudinàries.

Seguidament va parlar l'alcalde, Dio-

nís Guiteras, incitant tots els catalans a ser perseverants, a treballar amb esforç pel país, a estimar-lo, a mantenir vius els pobles —posant com a mostra el moviment associatiu i d'entitats que hi ha a Moià— i va acabar el seu parlament explicant els dos grans vincles que l'han unit des de fa molts anys, abans de dedicar-se a la política, amb Vila d'Abadal: l'immens amor al territori i la incondicional estimació a les persones que hi viuen. L'acte va finalitzar amb el cant dels Segadors, interpretat per membres de Joventuts Musicals.

PERFILS

Mn. Fulgence, nou rector de Moià: «Que tothom se senti com a casa seva»

Jaume Clarà

El dia 11 de setembre, Diada Nacional de Catalunya, prengué possessió de la parròquia de Moià Mn. Fulgence Hitayezu. Nascut el 5 de juliol de 1972 al poble de Coko, districte (municipi) de Ga-

kenke, província del Nord, a Ruanda, és el primer rector d'origen africà del nostre poble. També és rector de Santa Maria de l'Estany (i de les parròquies de Marfà, Ferrerons i Rodors) i arxiprest del Moianès. Abans havia estat destinat al Pont de Vilomara (2010-2012), Sant Hipòlit de Voltregà (2012-2013) i Artés (2013-2016). Ens rep un dissabte al matí a la rectoria, a Can Bossanya. Comencem preguntant-li per la primera impressió de la nova parròquia.

Coneixia Moià per ser un poble proper a Artés, però no hi havia estat mai, fins que, una vegada nomenat, vaig venir-hi abans d'anar-me'n de vacances al meu país. Quan m'hi vaig instal·lar, la primera pregunta va ser «com escalfaré una rectoria tan gran a l'hivern?». La segona impressió va ser la immensitat de l'església, en comparació amb les d'altres pobles on

Assistents a la trobada del Grony (fot. R. Portet)

Mn. Fulgence Hitayezu (fot. J. Clarà)

vaig passar. També els bancs, que vaig veure que s'haurien de refer quan hi hagi la possibilitat de fer-ho. L'assistència de gent a missa sí que és una mica superior a la d'Artés, tenint en compte que el nombre d'habitants és força similar. En la primera trobada amb els col·laboradors de l'església va venir molta gent: això m'ha animat!

Comencem pel principi. Com li va venir la vocació de fer-se sacerdot?

Vaig néixer en una família cristiana (els ruandesos són majoritàriament catòlics). Vaig fer els vuit anys d'escola primària, però continuar en la secundària no depenia només d'aprovar els exàmens, sinó d'haver nascut en una família amb un altre grau dins la societat —la meua família treballava la terra...—; per altra part, les escoles privades demanaven diners, i això no era possible...; la tercera opció era fer un examen per a entrar al seminari menor. Per això, després de parlar-ne amb els pares, em vaig decidir i hi vaig entrar l'any 1986, a l'edat de catorze anys.

Em va sorprendre conèixer sacerdots ruandesos del nostre color. En la meua parròquia només havia vist els sacerdots d'aquí. Els meus amics em preguntaven: «Tu vols ser sacerdot?, que et penses que així canviarà el color de la teua pell?» Però jo, com que havia descobert que hi havia altres preveres ruandesos, vaig veure el camí.

Un any abans d'acabar els estudis del seminari menor, havia de decidir si continuar en el major. Mirant la situació econòmica de casa, les meves germanes que volien estudiar, la casa que estava a punt d'ensorrar-se... em vaig plantejar acabar els estudis del seminari menor i prendre'm un any per a treballar i guanyar una mica de diners per a la família. Però els meus pares van voler que continués. Vaig entrar al seminari major l'any 1996 i el 2002 vaig ser ordenat sacerdot.

Entremig es va produir la guerra i el genocidi, l'any 1994. Com el va afectar?

A Ruanda hi ha tres ètnies: hutus i tutsis (i twa, que només representen un 1%). La guerra va començar el dia 1 d'octubre de 1990: la rebel·lió (tutsi), que estava als països veïns, va atacar Ruanda. La vida, però, va continuar. Quan va començar el genocidi, l'any 1994, els hutus acusaven els tutsis que estaven a Ruanda (una altra part s'havia refugiat a fora) de ser l'origen de la guerra i per això la bona convivència s'havia acabat. Les autoritats eren els primers a encendre el foc. I això que no és fàcil saber de veritat qui és hutu i qui és tutsi, perquè hi ha hagut casaments mixtos... Físicament no es pot distingir. Per això, no és una cosa clara dir què és cadascú.

Entre abril i juliol de 1994 hi va haver el genocidi, però en alguns llocs la violència hi va ser des del principi i en d'altres no hi va arribar fins al final. Quan pel juliol la rebel·lió va guanyar la guerra, moltes coses van canviar. Ara el govern ruandès defensa que ha estat un genocidi dels hutus contra els tutsis; per als seus contraris, la culpa és dels tutsis que van atacar Ruanda.

Amb la guerra vaig haver d'estar un any a casa, totes les escoles van tancar. Però el meu poble no va ser tan afectat. Està al nord-oest i la guerra va començar a l'est. Quan la capital va caure en mans de la rebel·lió, nosaltres vam marxar del poble, però després d'uns vint quilòmetres de camí, la rebel·lió ens va atrapar i ens van fer tornar cap a casa. Amb por, però gràcies a Déu no ens va passar res...

Una vegada ordenat, va començar a exercir a Ruanda. Per què va decidir marxar-ne?

Després d'ordenar-me vaig exercir tres anys de vicari a Nyamata i, del 2005 al 2010, a Rutongo. La raó de venir cap aquí va ser haver viscut amb Mn. Amat

Berenguer, fill d'Artés, rector d'una parròquia veïna, durant el temps en què vaig haver d'estar al poble, l'any 1995. Mossèn Amat vivia sol a la parròquia i va demanar al rector de la meua algú per a poder conviure amb ell. L'any 1997, tot i que la guerra s'havia acabat, la situació no era bona i va haver de marxar. Va tornar per a una ordenació l'any 2009 i em va proposar que, de la mateixa manera que capellans del bisbat de Vic havien vingut a Ruanda, hi havia la possibilitat de fer a l'inrevés, amb propòsits pastorals i d'estudi. I així vaig venir.

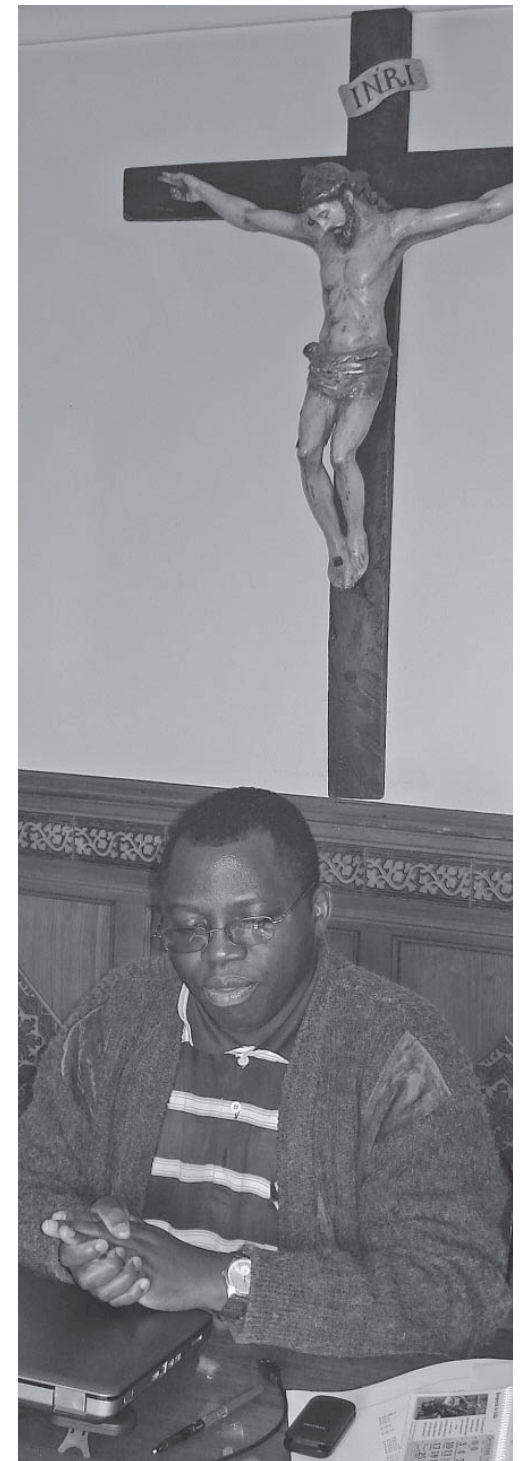
Estudio teologia fonamental, amb els jesuïtes de Sant Cugat. Vaig necessitar un parell d'anys per a aprendre la vostra llengua... Ara estic acabant els estudis i espero presentar la tesina l'any que ve. Llavors veurem si retorno al meu país, o bé els dos bisbes decideixen que continuï... Jo no tinc cap pressa. A Ruanda no hi fa falta personal...

Fins fa poc era molt habitual que religiosos d'aquí marxessin a l'Àfrica o a l'Amèrica Llatina. Ara, en uns moments de «descristianització» d'Europa i de manca de vocacions, es fa el camí invers. Com es veu aquesta situació des d'un home de fe procedent de l'Àfrica?

A Ruanda tenim les esglésies plenes de gent; també hi ha vocacions. Quan vaig arribar aquí, ja vaig veure que la situació era diferent. Primer costa d'entendre. Es veu molt bé que la gent jove s'ha anat apartant de l'Església... L'Església ha estat deixada als avis i les àvies. Aquesta experiència m'ajuda a analitzar la situació de Ruanda, on només fa un segle que coneixem el cristianisme, però on d'aquí a uns quants anys ens trobarem amb el mateix problema, perquè la gent sempre té com a referent Europa.

Davant d'això, què hi pot fer l'Església?

El paper de l'Església ha de ser plantejar una nova evangelització, acostar-nos

Fot. J. Clarà

a la gent. Hem d'aprofitar quan trobem la gent: en les festes majors, en les festes dels sagraments (bateigs, casaments...), quan hi ha un difunt... De mica en mica s'ha d'anar interpel·lant la gent perquè torni a l'Església... Nosaltres hi hem de fer el que puguem, però l'última paraula sempre la té l'Esperit Sant...

L'Església intenta adaptar-se a l'evolució de la societat, però li costa en aspectes clau com l'homosexualitat, el paper de la dona, les pràctiques anticonceptives, etc. Veu possible una modificació a curt termini de les actituds oficials?

L'Església sempre es pren temps abans d'actuar. Una cosa prohibida fa cinquanta anys, ara pot ser reconeguda per l'Església. L'Església s'ho ha de repensar i veure quines conseqüències té actuar d'una manera o d'una altra. Hi ha un grup més conservador i d'altres que voldrien que l'Església anés més de pressa. Anem aplicant el que diu la Bíblia, però el món actual planteja reptes que no hi troben resposta. La veritat és que ens costa d'adaptar-nos a la velocitat del món actual.

Davant l'arribada de gran nombre de persones que fugen de la guerra i de la misèria, com es pot tenir una actitud cristiana davant aquest fet i, alhora, combatre les polítiques populistes que només veuen en refugiats i emigrants una font de problemes?

L'Església sempre ha estat acollidora. Tothom, sense consideració d'origen ni res, ha de ser acollit. També cal veure per què vénen tots aquests migrants. Hi ha moltes respostes: la política dels països d'origen i també la política europea, i com es condicionen l'una amb l'altra. Si una persona pot, s'escapa cap aquí, on trobarà una vida una mica millor; hi ha més pau i, encara que no tingui papers, pot viure sense por de la guerra... D'on vénen les armes? D'aquí. Qui planteja les guerres?

A vegades també des d'aquí... A Europa hi ha qui està contra els immigrants, però abans d'oposar-s'hi caldria mirar què podem fer perquè no hagin de marxar dels seus països, perquè hi puguin tenir una vida digna...

El fet que Moià tingui per primera vegada un rector africà, pot ser un element positiu per a la cohesió social del poble?

Hi pot ajudar. Pot ajudar a obrir la cultura del poble, obrir la societat... Demostrem que l'Església és universal i que la comunitat cristiana és oberta a tothom... La comunitat ha d'acollir tots els cristians i també tots els qui no ho són...

Amb quina ajuda eclesiàstica compta en la parròquia?

Amb els canvis que s'han fet, ara no hi ha vicari a Moià. Però no estic sol. Tinc la comunitat de l'Escola Pia, que m'ajuden de veritat. A més hi ha els preveres que viuen aquí, Mn. Josep Ruaix i Mn. Jordi Rosich, que m'ofereixen ajuda puntual. Les misses de la parròquia ens les repartim amb els escolapis.

Quins són els principals objectius que, com a rector, es marca per als pròxims anys?

Això és una qüestió una mica complicada. Primer he de veure què fem i on arribem. Com a rector nou no vinc per canviar coses sinó per mantenir-les i, quan calgui, afegir-n'hi alguna de nova. A nivell pastoral, vull intentar tenir un horari de misses que possibiliti que la gent hi assisteixi (ja he canviat les misses diàries, passant-les del matí a la tarda, a veure si hi pot venir algú més).

També voldria acostar-me a la joventut; hi ha un grup de joves a partir del qual podem anar mirant què espera el jovent del rector de Moià. Jo no m'aparto de les normes de l'Església, però espero acollir com pugui tothom qui vulgui venir a rebre els sagraments, que tothom se senti com a casa seva...

#granpaís

Catalunya seria el 2n país de la Unió Europea en concessions d'ajuts a l'excel·lència científica per milió d'habitant.

Font: ERC - European Research Council (Consell Europeu de Recerca) 2007-2015.

LES ENTITATS INFORMEN

Biblioteca de Moià

Durant la segona setmana de setembre es va celebrar la 34a edició de la Setmana del Llibre en Català. En aquesta edició, la Biblioteca de Moià hi va ser com a convidada pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona: es van visitar els diversos estands i es va fer una compra de les novetats editorials, tant de llibre infantil, de novel·la, com d'excursionisme, que ja podeu passar a buscar a la biblioteca.

També durant el mes de setembre es va celebrar el primer club de lectura de la temporada. Aquest cop es va comentar *L'integrista reticent* de Mohsin Hamid, tertúlia conduïda per Marian Baqués.

Per segon any consecutiu, es va celebrar la Viquimarató del Bages-Berguedà-Moià i anès, aquest

Activitats de la biblioteca

cop a Gironella. Les biblioteques participants vam contribuir a crear, ampliar i millorar coneixements de la *Viquipèdia*, introduint-hi articles de contingut local sobre les nostres comarques. En aquesta ocasió es van fer aportacions sobre patrimoni monumental local i folklore.

El mes de setembre es va tancar amb la xerrada *Els rellotges tous (La persistència de la memòria)*, quadre de Salvador Dalí. Mercè Bigorra, llicenciada en Història de l'Art, va contextualitzar i analitzar aquesta obra. La xerrada s'emmarca dins el Cicle de Tardor organitzat pel Cercle Artístic del Moianès, que consta de dues

xerrades més: el pròxim 28 d'octubre amb Josep Fonts, i el 2 de desembre amb Eudald Font; ambdues es faran també a la biblioteca.

El mes d'octubre s'ha presentat ple d'activitats. S'han iniciat les converses en diversos idiomes: alemany, anglès, francès i italià, gràcies a la col·laboració dels voluntaris internacionals dels Avets. És una activitat gratuïta, només cal inscriure's a la biblioteca.

Per altra banda, durant l'octubre la biblioteca acull dues exposicions. La primera, *Pessigolles: catàleg d'emocions i sentiments*, produïda per ClijCat, vol mostrar

en forma de catàleg les emocions i els sentiments més comuns entre les persones: alegria,

por, ràbia, neguit... i la manera com es reflecteixen en un seguit de contes i novel·les per a infants i joves. Molt recomanable per a visitar en família. La segona, que serà a la biblioteca del 14 d'octubre al 13 de novembre, és *Rostres de la Mediterrània*, promoguda per la plataforma Stop Mare Mortuum. La mostra forma part d'un recull de seixanta obres d'artistes gràfics de quinze països d'arreu del món que reflexionen sobre la situació que viuen les persones refugiades que intenten arribar a Europa a través de la mar Mediterrània. La resta de l'exposició es pot visitar en diversos establiments de Moià.

Fem «Lligams»: la festa de les famílies

Hospital-Residència de la Vila de Moià

El dia 3 de setembre, una vegada més, l'Hospital-Residència de la Vila de Moià va obrir les seves portes per celebrar la tan esperada «Festa de les Famílies». És tradició des de fa anys celebrar-ho per Sant Joan, però enguany i amb motiu de les obres es va haver de posposar fins a aquesta nova data.

Els dies previs a la festa sempre són emocionants. Els residents i el personal ja respiren «aires de festa»: es pensa en com decorar els espais, en el menú que, com sempre, el magnífic equip de cuina ens elaborarà, podent-nos delectar amb els seus exquisits plats. El jardí s'engalana de flors i garlandes... i tot sembla més màgic!

Arriba l'hora esperada i el jardí s'omple de gom a gom! Vam gaudir de la festa, un espai de trobada entre els residents, les seves famílies i l'entitat.

A partir del projecte «Lligams», que s'ha pogut tirar endavant gràcies a la subvenció atorgada per l'Obra Social «la Caixa», s'han potenciat activitats significatives, comunitàries i d'intercanvi generacional, col·laboracions amb el voluntariat, etc. A més a més, hem augmentat el nombre d'usuaris del servei de menjador social. I cal destacar que s'han pogut realitzar obres de millora i habilitar l'espai del menjador per a realitzar activitats més nombroses. A la festa de les famílies ens va fer un molt bon servei, ja que ens va caure un bon ruixat i vam haver de continuar la festa a l'interior!

Aquest any vam viure uns moments molt emotius, amb una barreja de tristesa i alegria, ja que la Clara es va acomiadar i vam donar la benvinguda a la nova directora tècnica, Margarida Bové i Padrós. Desitgem molta sort a totes dues en les seves respectives noves etapes.

La «Festa de les Famílies»

Banc del Temps: més usuaris i activitats

Banc del Temps del Moianès

El Banc del Temps del Moianès ha sobrepassat ja la seixantena de persones usuàries, majoritàriament treballadors en actiu, tot i que també hi ha persones jubilades que veuen en el Banc del Temps un complement per a resoldre necessitats quotidianes i l'oportunitat de millorar i compartir coneixements.

També és una bona eina per a estudiants i persones a l'atur o sense treball remunerat, ja que els permet de fer activitats, adquirir coneixements o rebre un cop de mà en els problemes pràctics de la llar de manera gratuïta, a canvi de la dedicació d'una petita part del seu temps a oferir altres serveis.

A part dels serveis individuals entre els usuaris, enguany s'han fet nombroses activitats de grup i se n'estan preparant més per a aquesta tardor, com són, entre altres, tallers de cuina i tast de productes alimentaris. Entre aquestes activitats destaquen els tallers lingüístics a través del sistema *Aprenem*, al qual estem adherits i que funciona amb èxit en diverses ciutats catalanes.

La metodologia dels tallers lingüístics *Aprenem* se centra en l'expressió oral i la comprensió oral i escrita, sense abordar la gramàtica. No es fan «classes» amb professorat titulat i no es donen certificats. Es tracta de tallers basats en l'intercanvi lingüístic: qui aprèn anglès, ensenya català..., tothom ha d'estar disposat a rebre i a donar, a aprendre i a ensenyar.

Aquests tallers són complementaris d'altres activitats afins, com són les sessions de conversa en llengües estrangeres que es fan a la biblioteca de Moià. En cap cas no substitueixen les classes regulars d'una escola d'idiomes, més aviat al contrari, ja que la pràctica de les llengües estimula l'interès per estudiar-les formalment.

Els tallers d'intercanvi lingüístic es fan al centre cívic de Can Carner, són d'una hora setmanal de manera continuada al llarg de tot el curs, i són gratuïts. Actualment es fan tallers de francès i anglès a diversos nivells, de català, castellà i esperanto, i es treballa per tal de poder formar un grup per a practicar l'alemany. (Vegeu: www.aprenem.blog.cat/aprenem-a-moià/)

25è aniversari de la colla de bastoners

Colla Bastonera de Moià

Per tal de celebrar els vint-i-cinc anys de la Colla Bastonera de Moià vam organitzar diversos actes durant el cap de setmana del 24 i 25 de setembre.

El dissabte, dia 24, vam inaugurar una exposició a la sala infantil del Casal, que hi va romandre fins l'endemà, diumenge. Hi havia un recull de la història d'aquests vint-i-cinc anys, amb els cartells de totes les Festes Bastoneres de Moià i els records de cada una; un racó estava dedicat a la Trobada Nacional de Bastoners de Catalunya que va organitzar la nostra colla, amb un vestit de bastoner, barrets, faixes i bastons... i un plafó, situat a l'entrada, on hi havia una llista de tots els bastoners, músics i col·laboradors des de l'any 1991 fins al 2016.

El diumenge, 25 de setembre, vam celebrar la 25a Festa Bastonera. A les nou del matí, les colles convidades es van concentrar a Les Faixes. Eren les de Castellar del Vallès, Sabadell, Santa Maria d'Oló, Prats de Lluçanès, Terrassa i la nostra de Moià. Allà vam fer tots plegats un bon esmorzar.

Seguidament, i un cop tothom canviat, vam començar les cercaviles pels diferents carrers del poble fins a retrobar-nos totes les colles a la plaça del CAP, on vam fer la ballada final i l'acte de lliurament de records, de mans de l'alcalde, Dionís Guiteras. A continuació, vam tornar al punt de partença, on havíem preparat un petit refrigeri per a tots els assistents, i així es va donar per finalitzada la matinal bastonera.

El mateix diumenge, i com a cloenda del vint-i-cinquè aniversari, vam celebrar un dinar de germanor, també a Les Faixes, on van assistir bastoners i ex-bastoners de Moià, músics, col·laboradors i familiars. Entre tots vam ser un centenar. En acabar, hi va haver parlaments, ballada de bastons per part d'antics bastoners i entrega del record dels vint-i-cinc anys de colla.

Voldríem agrair la col·laboració de l'Ajuntament de Moià, del Casal i de totes les persones que han fet possible portar a terme els diferents actes.

Gràcies a tots!

Sortida d'inici del curs 2016-2017 del Banc del Temps, a les coves del Toll (fot. Banc del Temps)

Actuals i antics bastoners en la celebració de l'aniversari (fot. Colla Bastonera)

Golf Montbrú Moià

Carles Llorens

25 anys del club de golf

Ens tornem a trobar i en aquesta ocasió us posarem al dia de les novetats del Golf Montbrú Moià.

25è aniversari del club. El nostre club ja té vint-i-cinc anys! A la Festa de l'Arbre Fruiter ens van donar la placa commemorativa d'aquests vint-i-cinc anys d'història. Des d'aquells inicis hem passat per moltes etapes, de *greens* de sorra a una gespa en perfectes condicions, d'uns carrers sense reg a tenir tots els carrers amb reg que ens fa gaudir de les millors condicions tot l'any; hem modificat alguns forats i recorreguts, doblant moltes sortides i aconseguint la targeta de divuit forats, homologada per la Federació, i moltes coses més, que tots els empleats, socis, membres de juntes

i col·laboradors han fet possibles durant tot aquest temps.

Durant aquest any farem diferents actes per celebrar aquesta fita, que ens omple d'orgull i ens dóna força per a encarar el futur amb la màxima il·lusió i compromís.

Lliga agost i setembre. Com ja sabeu, cada dissabte de final de mes fem un torneig de la lliga, i les de finals d'agost i setembre han tingut els següents guanyadors:

Handicap inferior: Albert Casas. Handicap mitjà: Marc Avellaneda i Jaume Marsal. Handicap superior: Jae Un Hong i Jaume Sallent.

Fins a la pròxima ocasió, visca el golf i aprobeu-vos, que gaudireu amb nosaltres!

MOIANÈS

Homenatge al Dr. Viñeta a l'Estany

Josep Riera

El Dr. Viñeta adreçant la paraula als estanyencs (fot. J. Riera)

El propassat 8 de setembre, dia de la festa major, la població de l'Estany va retre un senzill però molt emotiu homenatge al qui durant gairebé quaranta anys ha estat el seu metge de capçalera, el doctor Josep Ramon Viñeta i Comas, amb motiu de la seva jubilació com a metge de la Seguretat Social.

Des de la balconada de l'ajuntament, i acompanyat per l'alcalde i diversos regidors, el doctor Viñeta es va adreçar als estanyencs fent un repàs d'aquest llarg període d'exercici de la seva professió i de l'estreta relació mantinguda amb tots els seus pacients. Va recordar els primers temps, quan pujava a l'Estany amb el seu Citroën 2 Cavalls Charleston. També va donar les gràcies a tothom pel bon tracte

que sempre ha rebut de la població, i com a nota simpàtica va fer esment de la manera com la gent li agraija la seva feina obsequiant-lo a vegades amb productes de la terra (bolets, patates, etc.). D'una manera especial es va referir al farmacèutic, Manel Almodovar, de qui va dir que mai no havia tingut un *no* quan necessitava medicar algun pacient, fins i tot en hores intempestives.

En acabar el seu discurs, el doctor Viñeta va rebre un gran aplaudiment, mostra fidedigna de l'afecte que tot el poble de l'Estany sent envers el qui fins ara ha estat el seu metge. L'alcalde, Salvador Tresserra, li féu lliurament d'una placa commemorativa i d'una reproducció en miniatura del seu cotxe antic.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg
 Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONVINQUDES

DIES DE VISITA

Dilluns
Dimecres
Divendres

Cristina Homs Fargas Nº Colegiada: 1456 93.820.91.55 - 659.660.348

Consulta de la CUP a Monistrol de Calders

Xavier Rius

La tensió política ha continuat a Monistrol de Calders els mesos següents a la moció de censura per la qual, el 9 de juliol, PDC i MDI-ERC posaven fi a poc més d'un any de govern municipal de la CUP. Tal com ja va anunciar que probablement faria l'alcalde destituït, Ramon Vancells, la CUP va convocar una consulta per al 19 de setembre, per tal que el poble digués què en pensava i qui volia que governés. La CUP argumentava que la moció de censura amb què els dos regidors de PDC i els dos de MDI-ERC tombaven el govern en minoria dels tres de la CUP, donant l'alcaldia a Sílvia Sánchez del PDC, era un cop d'estat. Destitució que, segons la CUP, rebutjaven, no solament els votants de la CUP, sinó també molts veïns que, tot i no haver-los votat, estaven satisfets amb el govern municipal i amb les comissions de participació que va crear, i que fins i tot hi havia veïns que, discrepant del que havia fet la CUP, creien que la destitució de Vancells era antidemocràtica.

Així, després d'un setmanes en què la CUP continuà protestant amb pancartes al carrer i fins i tot van fer una *performance* simulant l'engarjolament i decapitació dels tres regidors cupaires, es convocà la consulta per al 19 de setembre.

La consulta no va ser reconeguda pels altres dos partits amb representació a Monistrol que ara governen, i no podia tenir cap caire vinculant ni força jurídica donat que legalment la potestat de nomenar l'alcalde o alcaldessa és exclusivament del ple municipal sorgit de les eleccions de maig del 2015. Eleccions en què la CUP va obtenir tres regidors, dos CiU (ara PDC) i altres dos MDI-ERC. I com en aquell moment no es va donar cap combinació de govern de coalició que tingués la majoria en el ple, va ser nomenat alcalde,

com preveu la llei en aquest cas, Ramon Vancells, de la llista més votada. Però, al llarg dels tretze mesos que va governar, els quatre regidors que no eren en el govern lamentaven que no eren tinguts en compte ni es complia el que s'aprovava amb el seu vot. I la CUP no va manifestar gaire interès a tenir en compte el vot de l'oposició, donat que per a la CUP el poder no estava en els tres regidors que ells tenien, sinó en la gent que formava part de les comissions de participació. Així mateix, la CUP va rebutjar les propostes de fer un govern de coalició que donés majoria i estabilitat, atès que durant la campanya electoral ja van anunciar que o governaven sols o no governarien.

La consulta constava de la següent pregunta: «Quin és el govern que preferixes per a Monistrol?», a sota de la qual hi havia tres caselles: 1-CUP, 2-PDC-MDI i 3-Altres, tenint aquesta tercera opció un espai perquè s'hi pogués indicar en què consistia la proposta d'altres. I, donat que en no estar la consulta emparada per cap marc legal, no es podia utilitzar el cens o padró municipal, hi van poder votar tots els majors d'edat que constés en el seu DNI que vivien a Monistrol; també, aquells residents en els quals hi constés un altre municipi però que portessin un certificat d'empadronament expedit per l'ajuntament. El fet que la consulta no fos reconeguda pels dos partits impulsors de la moció de censura que governen a l'ajuntament, els quals van dir que tot i respectar la iniciativa no la recolzaven, ni cridaven la gent a votar, ni se sentirien vinculats pel resultat, no va aclarir amb quina participació i amb quin resultat la CUP consideraria que havia guanyat.

Només la CUP va fer campanya. La consulta va tenir els dies previs un fort

L'ex-batlle R. Vancells i l'ex-diputat J. de Jòdar, atenent la premsa (fot. X. Rius)

impacte mediàtic, no sols als diaris i televisions catalanes com TV3 i 8TV, sinó també en la premsa de Madrid i en els informatius de cadenes com Tele5. El diumenge 19 de setembre es va posar una urna davant l'ajuntament i durant el dia l'alcaldesa, Sílvia Sánchez —tot i no reconèixer la consulta—, va signar certificats d'empadronament a una desena de veïns que no l'havien anat a demanar abans a l'ajuntament. Les cares d'alegria de la gent de la CUP al matí i al migdia, en veure a la tarda que la participació no era la que esperaven, van anar canviant per altres de preocupació.

Així, només van votar 183 persones d'un cens aproximat de 569. I si 193 monistrolencs van votar la CUP el maig del

2015, en la consulta li van donar el seu suport només 146. Nou persones van marcar l'opció PDC amb MDI-ERC i vint-i-tres l'opció d'«Altres». Aquests resultats cadascú els ha interpretat com ha volgut. Per a uns, el fet que la CUP, que era qui la convocava, perdés el 25% del vots i no hagués afluït la suposada bossa de gent que, tot i no ser propera a la CUP, estava indignada per la moció de censura, era una mostra que a la CUP li havia sortit malament la jugada. Per a la CUP, en canvi, tot i les cares llargues i de preocupació, ells havien guanyat, i així ho van declarar a la premsa Ramon Vancells i l'ex-diputat Julià de Jòdar, que van afirmar que «el poble no ens ha retirat la confiança» i van demanar la dimissió de l'alcaldesa.

<p>MOIÀ Avda. Zona Industrial, s/n Tels. 93 830 12 25 93 820 77 77</p> <p>AVINYÓ Antoni Prat, s/n Tel. 93 838 72 78</p> <p>SANT QUIRZE SAFAJA Ctra. de Mollet-Moià Km. 25,400</p>		<p>CALEFACCIONS - INDÚSTRIES AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ</p> <p>SERVEI A DOMICILI TELS. COMANDES : 93 830 12 25 - 93 820 77 77</p>
---	--	---

Notes terçolenques

Ramon Puig

Activitat musical de la comarca

És evident que en una programació musical comarcal no hi ha res impossible. El que passa és que, des de fa més de trenta anys, en bona part l'estiu «s'arronça» a poc més d'un mes i cada poble fa la seva oferta a vilatans i estadants. Seria un acte de demagogia criticar des de Castellterçol granerins i santquirzencs per passar les seves festes majors a l'agost, com ja fan la majoria de pobles, deixant enrere el setembre. En qualsevol cas, hom és lliure de triar havaneres, música barroca o cançó melòdica francesa i, segons això, anar a Calders, a l'Estany o a Castellcir, o a fer la partida de dòmino a La Teula.

Fa més de quaranta anys i gràcies a l'impulsor cultural i polític Joan Sagalés, vaig conèixer la família Arola, estiuejants de Granera, grans artistes i cultes, pintor el pare, i la mare amb bagatge de coneixement proper a la teosofia. Avui la Nona Arola, la seva filla, és sempre al peu del canó en el món musical moianesenc. Ningú no hauria donat dos duros per fer concerts en cases de pagès molt allunyades

del poble: només des de la decisió es pot presentar un 30 de juliol al Carner de Granera Mon Petit Món, de Sabadell, amb la veu de Maribel Lara, i esdevenir un gran èxit, amb l'afegit de la presència de Carme Vila, antiga masovera de la mateixa casa, emotivament acompanyada de diversos membres de la família Vilalta-Font, companys de veïnatge de la històrica masia del Solà del Sot fins fa quaranta-cinc anys.

No sé si els concerts del Castell Terçol podran esdevenir un futur festival de jazz al Moianès, però aquests darrers anys s'ha anat encaminant cap aquest estil la clàssica trobada estiuenca.

I què hem de dir dels Bufassons? En plena canícula (6 d'agost) es presentà en Xavi Lozano, un original i eixerit badaloní que, acompanyat per baix i percussió, deixà astorat el públic que omplia el pati de la Casa Museu Prat de la Riba. Com si es tractés d'un jove infant, va fer desfilar des de baranes d'obres, pals de neteja, restes de bicicletes i tota mena d'estrís estraforaris reconvertits per una

estranya màgia improvisada en flautes i tota mena de sons imaginables. No solament hi havia «contracultura» als inicis dels Sisa i Pau Riba! Dotzenes d'espectadors pogueren veure que encara n'hi ha en el món musical del 2016.

Antològica d'artistes amateurs

A tots els pobles tenim artistes consagrats. Així és com quatre jubilats castellterçolencs han fet pública mostra de gran habilitat, ja sia en el dibuix o en el món de la plàstica. Joan Bellver, jardiner d'ofici, fent casetes en ceràmica i miniatura. Lluís Font, sastre, un molt ben elaborat dibuix a la ploma. L'ex-regidor i manyà de professió Ramon Roger, modelant figures al metall. I el mecànic i planxista Francisco Villarán, que en aquest cas ja fa anys que s'havia donat a conèixer i que és un autèntic mestre del ferro. Tot un homenatge a uns bons artistes que tenim dins de casa.

Peix fresc a la tarda

Als pobles petits també es reproduïx, ni que sigui a escala, l'imperi dels supermercats i les noves orientacions de la societat. Ja en la meua infància, dècada dels cinquanta, sentia a dir que un detall que

mostrava la supremacia econòmica de Moià sobre Castellterçol era la carretera Vic-Manresa, amb un moviment comercial superior a l'aleshores quasi inexistent eix Castellcir-Granera. Avui, una bona part del renovat comerç moianès es troba a la mateixa artèria, mentre que a Castellterçol els dos súpers ocupen l'un el vell edifici tèxtil de Cal Panxona-Roger Dugenie, i l'altre el de l'antiga farinera Gallés, ambdós també a la carretera de Granera.

Tot aquest preàmbul ve a tomb perquè hom pot sentir, en el que seria un interessant treball tant econòmic com sociològic de per què els tres o quatre-cents joves i parelles nouvingudes a la nostra vila en aquests darrers anys no van a comprar al comerç tradicional i sí van a les grans superfícies de dins i fora la comarca. No cal donar-hi gaires voltes: els preus són més competitius uns que altres. Han tancat des de la vella peixateria de Cal Janet, el celler Trencapins, reobrint-se —això sí!— la mítica botiga de Cal Lari, on s'ha traslladat la també històrica carnisseria del Cal Molí Xic.

La frase referida al peix fresc ha arribat quan la clientela ha vist que la peixateria del súper obre a la tarda, cosa que no passava abans en la tradicional.

Assistents al concert del Carner, a Granera (fot. Joventuts Musicals)

Zona comercial de Castellterçol, a la carretera de Granera (fot. Jaume Clarà)

Passejades per Castellterçol

La segona ruta (vegeu la primera en el número de juliol-agost) va constituir una detallada explicació dels orígens i la utilitat del castell de Castellterçol, el cementiri post-epidèmia del 1855, la gran reforma de la capella i la poua de Cal Revitllat. Va obrir el torn la historiadora Malu-Lluïsa Garcia, parlant dels primers pobladors del poble i el seu entorn; la secretària de la Fundació Anzizu, Montserrat Castanys, dels orígens del castell com a observatori del camí ral del Vallès al Bages. El president, Josep M. Anzizu, exposà amb detall la disposició de les muralles, els lligams familiars amb l'indret, i dedicà especial atenció a la reforma de la capella.

La darrera sortida, el 6 d'agost, fou protagonitzada per la mediàtica periodista local Griselda Guiteras, que, glossant l'historiador Mn. Antoni Pladevall, dividí el recorregut en tres etapes: Creixement de la vila amb el tèxtil, Can Dou com a palau —expressió d'una naixent burgesia amb capacitat de competir amb Terrassa i Sabadell—. Expansió urbana per l'eix dels carrers Quadró i Sant Llogari, seguint la carena que parteix les aigües Besòs-Llobregat, desfilarant les llars nobles de cal Teuler, cal Comes i el Tint, de la

família industrial dels Nubiola (avui quasi l'únic monument modernista que ens resta). La construcció de la «capella nova», en enderrocar-se una muralla defensiva al carrer de Sant Francesc. El creixement espectacular de la vila amb l'arribada d'en Cebrià Calvet (Canuto), acabant amb la semblança de la figura de Prat de la Riba.

Realismes i diplomàcies en una passejada històrica

Fa uns quants anys, un dels propietaris de la zona em deia que no hi havia prou diners per a refer aquell patrimoni. No en dubto, i el mateix està passant amb els Alòs, que veuen molt difícil restaurar el palau de Can Dou i, en molt pitjor situació, amb la mítica Casa Planella. Però, retornant al modernisme, penso que l'ajuntament, si no vaig errat, ha tingut durant dècades una actitud molt passiva a buscar mecanismes per a la seva defensa. En definitiva, una economia no prou forta i la miopia política dels altres. Durant la passejada no costava gaire de referir-se al tema en aquests termes i no passar de llarg un carrer Barcelona fins fa tres dècades «meca» del modernisme terçolenc. És el mínim que es pot demanar a un govern local de l'esquerra alternativa.

Palau de Can Dou (fot. Jaume Clarà)

Moianès 42 omple la comarca d'activitats i ofertes

ConSORCI del Moianès

El cap de setmana del 8 i 9 d'octubre, el Moianès es va omplir d'ofertes atractives i activitats per a donar a conèixer la comarca número 42 de Catalunya amb la campanya *Moianès 42, producte i terra*. Precisament va ser la xifra de la comarca la que va donar el nom a aquesta iniciativa. L'objectiu era promocionar tots els recursos que ofereix el territori en els àmbits gastronòmic, cultural, turístic, de la natura i esportiu, tenint en compte les característiques del paisatge, les activitats que s'hi poden desenvolupar i els llocs emblemàtics que es poden visitar. En definitiva, es volia comunicar que la comarca 42 és un *territori d'oportunitats*. Gràcies a la implicació d'empreses de la comarca —al·lotjaments, restaurants, comerços i activitats—, es van poder presentar més de cent ofertes a través del web de turisme www.moianesmes.cat.

Els actes van començar el divendres 7 d'octubre amb la presentació de la campanya en un Auditori de Sant Josep de Moià ple a vessar. A l'acte hi van intervenir els deu alcaldes del Moianès, els quals, en tres minuts, van donar motius per a visitar el seu poble, i el meteoròleg Eloi Cordoní, que va parlar de *Les curiositats del clima del Moianès*.

Després del concert de Cosmos Quartet el dissabte al vespre, durant tot el matí del diumenge els visitants van poder gaudir del mercat i de parades al carrer i van poder participar en la caminada del GEMI o seguir la cercavila de gegants, en la qual participaren gegants de Calders, Castellcir, Castellterçol (amb el Muçol dels Diables), Collsuspina, Moià i Santa Maria d'Oló. També es va presentar el llibre de Miquel Jaumot *Caminant per*

Cercavila comarcal (fot. Consorci del Moianès)

racons del Moianès i s'oferí una classe de cuina a la plaça Major. Després de la ballada dels gegants i del canvi de banda amb els Falcons de Castellcir, es va fer la presentació i degustació de productes agroalimentaris de nou productors i elaboradors de la comarca. A la tarda, els actes van continuar amb la xerrada *L'alpinisme, una filosofia de vida*, a càrrec d'Araceli Segarra, a l'Auditori, el concert de The Messengers, i amb una degustació de tapes al carrer de Sant Sebastià.

Al llarg del dia hi va haver la recreació històrica del 1714, amb campaments, desfilada de soldats, concurs de tiradors i la representació de l'assalt de les muralles de Barcelona l'11 de setembre de 1714. Malgrat la pluja, el balanç que es fa és molt positiu perquè es van poder mantenir gairebé tots els actes amb bona assistència de públic.

UNA MICA D'HISTÒRIA

Oficis antics i personatges de Moià 3. Cisteller: Joan Gaja i Vilardell

Roser Portet

Diversos aspectes de la campanya Moianès 42 (fot. Consorci del Moianès)

Joan Gaja (fot. R. Portet)

1926, vaig estudiar a l'Escola Pia fins al 1940, quan vaig acabar el comerç ja vaig dedicar-me a fer de cisteller.

Quines feines fèieu?

Es feia el canyissar dels sostres. Els que volien fer sostres enguixats havien de posar-hi canyes. Encanyissar volia dir preparar la canya, obrir-les; amb una maça es xafaven, es posaven les canyes mestres —que eren més gruixudes— per a fer un canalet i les altres anar travessant, com en un teixit. La canya es posava per la part rústega per tal que el guix agafés més bé. A cal Comadran hi vaig treballar sis mesos per fer el cel ras. També havia anat a encanyissar a Calders, Monistrol de Calders...

En arribar a casa del Joan, ja he sentit l'olor de l'ofici de cisteller. A la sala on parlem, la família Gaja apartava la taula per poder treballar i només la tornaven a posar per fer-hi els àpats. El pati del fons ha estat un braç que s'allargassa per a completar les feines que requerien tenir el vímet i les canyes a punt i que només es podien preparar a l'exterior. També la plaça de poble, la de Sant Sebastià, multiplicava l'espai de treball de la família. Durant tres generacions els cistellers de la plaça de Sant Sebastià han exercit l'ofici a Moià.

Com vas heretar l'ofici de cisteller?

L'avi, Josep Gaja i Trias, va venir de Sentfores —municipi annexat a Vic des del 1932— per casar-se amb l'àvia, Maria Picanyol i Roqueta, el 15 d'agost de 1883. Ell va portar l'ofici a casa, tot i que ja hi havia els cistellers de cal Canadell aquí a Moià. El pare, Pere Gaja, que es va casar amb Carme Vilardell, la meva mare, també en va fer tota la vida. Jo vaig néixer el

A Moià no hi havia suficients canyes. Nosaltres trèiem les canyes d'Artés, d'una casa de pagès, Riu-sec. Durant la guerra, amb el meu pare marxàvem tot el dia a buscar les canyes, dos o tres cops a l'any. Per a fer feines grans, com la de cal Comadran, ja vam comprar els feixos preparats, a Manresa. L'última feina va ser a casa mateix, fa vint-i-cinc anys.

El meu pare havia fet butaques de vímet per a casa. Jo, en ser més jove, anava per les bastides a fer la feina d'encanyissar.

De cadires de boga, també n'he fetes moltes, igual que la meva mare. Aquesta feina no tenia problema, ni per espai ni per material; si convenia es feia a dins de casa: no embrutes, no fas pols ni trossos.

I com a cistellers, quines peces elaboràveu?

Els coves: els terrellons —coves molt amples, molt oberts perquè es posaven a la part de davant per a escampar la graveta més fàcilment a les carreteres—; co-

ves fematers, coves per a anar a buscar la palla, coves per a l'hort —que eren més baixos—.

Els cistells: cistella dels conills —ampla de baix i que pujava dreta—. El dels bolets: la gent feia servir els d'altres coses per a aprofitar-los, però si el fèiem expressament era un cistell llarg i estret perquè passés bé pel bosc, tot de vímet; així era més lleuger —ara la gent va amb cotxe a buscar bolets, però abans es feia tot a peu i si havies de pujar vuit quilos des de la Tosca, almenys que el cistell fos lleuger i de bon portar—. Els de la roba —que no portaven canya, eren tots de vímet blanc, perquè no taqués la roba—, amb dues nanses per a dur-la a estendre, per a anar a rentar a la riera. El pare també havia fet cistelles cargoleres i per a pescar —el cul del cistell era fet amb vímets en punta per a pescar els peixos: quedaven encallats amb els vímets, podien entrar però no sortir—.

Com us arribaven els encàrrecs?

Principalment de les cases de pagès; quan necessitaven cistells feien l'encàrrec al Peret, el meu pare. Deien que hi anessin a fer cistells, de quin tipus i quants en volien, i anàvem a fer-los a cada casa. El material ja se'l tenien, havien de posar el vímet en remull per a tenir-lo a punt. Deixàvem els cistells

i coves llestos per a fer servir, però si un s'espatllava ja se l'adobaven a cada casa.

Quan va esclatar la guerra civil, el 18 de juliol de 1936, el meu pare era a l'Ocella fent els cistells que necessitaven.

Cada peça devia tenir una tècnica diferent...

Sí, per exemple hi ha diferències entre el cove de la roba i el cove femater: el motlle és diferent, la forma i la mida canvien. Totes les peces es feien igual, però canviava la forma. Primerament es feia un cercle rodó; si volies fer un cistell amb els vímets agafàvem els que necessitàvem.

J. Gaja treballant, l'any 1992 (fot. M. Giner i A. González)

El rodó era el que manava, ovalat o rodó depenent si feies un cove o un cistell, amb un mateix vímet els estrenyies depenent de la funció del cistell. Un cop la peça anava pujant, anaves teixint amb el vímet. Moltes peces grosses no les podies fer a la falda, sinó que anaven pujant des de

terra. Posaves els vímets principals segons la peça, i anaves passant els altres que són els que trenaven, els muntants.

Si feies un cove, els muntants ja et servien per a fer la nansa. Del cistell en pujava un per cada cantó, pujaves quatre muntants i els de la nansa els agafaves

els muntants amb els vímets laterals. Al final es deixava una mica més alt, aplanat al capdamunt i amb la canal el deixàvem encaixat. No sobrava gaire material, perquè per cada peça ja sabies el vímet que es necessitava i l'ajustàvem des d'un principi.

Abans d'acabar, perquè els cistells quedessin més forts, hi posàvem canya, en dèiem costelles: fèiem les peces costellades.

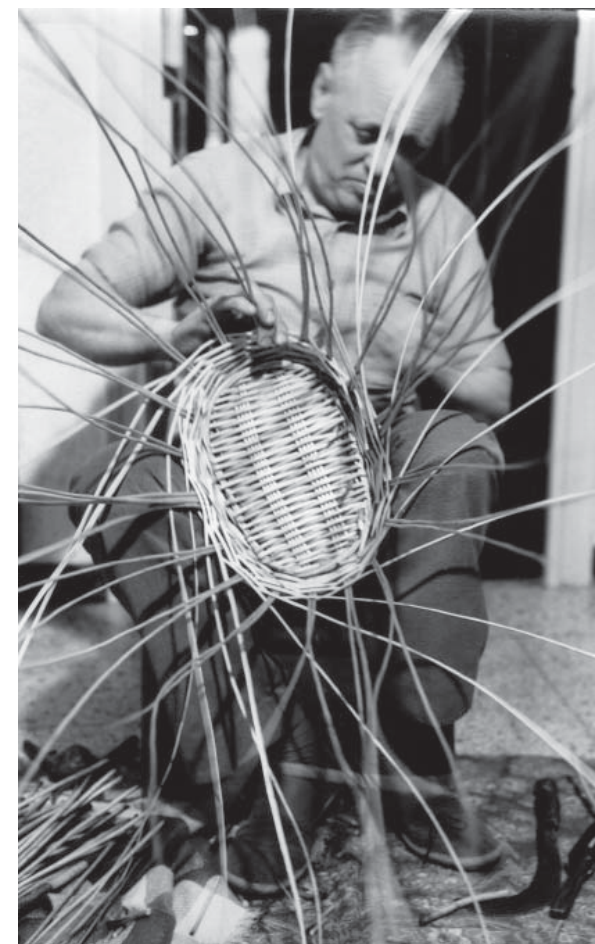
Ara bé, cada cisteller ho feia a la seva manera, no tots els cistellers treballen amb les mateixes tècniques.

Quines peces costaven més?

El cove gros, el de femer i el de palla, perquè has de fer servir el vímet més gruixut i costa més de treballar. L'altre vímet és més fàcil de treballar, perquè és més prim i més flexible i les peces petites són més manejables. El vímet gros, Déu n'hi do: acabar-lo de lligar a dalt tenia la seva dificultat.

Quins materials fèieu servir i com els preparàveu?

Els vímets s'han de posar a estovar: el vímet negre necessita quinze dies, el blanc —que és el mateix—, de dos a tres dies. Nosaltres, el vímet blanc el portàvem de Manresa; de negre n'hi havia molt per Moià. S'estovava al pati de casa, i en els patis de l'ajuntament vell —ja hi havia l'acord perquè en féssim ús—. Hi havia tres basses amples i llargues. El meu pare entre bassa i bassa hi

J. Gaja treballant, l'any 1992 (fot. M. Giner i A. González)

a la vora, agafaves un vímet fort i ho lligaves amb els muntants que havies deixat. Del gruixut de dalt, nosaltres en dèiem l'ànima —no es veia—, estava cobert pels dos muntants. Ho fèiem així perquè la nansa quedava rodona i no feia mal al braç. Es feia la vora en acabar, agafant

posava unes pedres per a passar, i l'aigua s'escolava de bassa en bassa. Eren unes basses d'alçada de la taula i, perquè els vímets no suressin, hi posàvem uns taulells i unes pedres. No ens podíem passar del temps de tenir el vímet en remull, per tal que no es pelés.

Els vímets s'han de tallar quan hi ha lluna vella, perquè si no és molt probable que es corquin. Les canyes les entràvem pel darrere de l'església de Sant Sebastià. En esclatar la guerra, quan van cremar l'església, els pares van haver de buscar ajuda perquè hi teníem les canyes i el vímet i tot hauria calat fort.

Per a la cadira de boga, al principi arreglàvem la boga nosaltres. Més endavant ja la vam comprar preparada. Es comptava per cada cadira un manat, es posava a terra, es mullava amb aigua calenta, tapada amb roba, i l'endemà s'anaven fent tires per a anar cargolant-les tota l'estona fent la cadira, fent un nus, no a tot arreu, i donant voltes que per elles mateixes van lligant.

Quines eines fèieu servir?

La canal et servia per a quan acabaves la peça, girar el vímet i tancar-lo. El ganivet tort, per a fer punxa i tallar —jo me'l vaig fer quadrat, que no s'hi fan—, per a fer els culs. El ganivet llarg que no té mànec —el nostre té més de cent anys—. Vaig perdre una eina que servia per a en-

caixar el vímet. L'esberlador, si era gros anava molt bé. La podadora, per a tallar. Per a les cadires de boga, l'eina necessària era el punxó —quan l'acabes, t'ajuda a fer el forat per a tancar—. I l'eina llarga per a encoixinar. L'eina més important, però, són les mans; de les durícies, ja no te'n senties; era el costum.

Continues fent alguna d'aquestes feines?

En anar desapareixent les cases de pagès i anar treballant d'altres maneres, ha anat desapareixent l'ofici de cisteller. Durant un temps feia cistells, els duia a cal Grau i la gent els anava comprant. Però vaig deixar de fer-ho. Aquesta setmana encara he treballat en una cadira de boga. No crec que hi hagi gaires cistellers que facin boga, però a casa sempre hem fet totes dues coses.

Per part del Joan hi ha la voluntat que l'ofici no es perdi. Ha ensenyat a fer de cisteller impartint cursos al Consorci del Moianès, a l'Hospital-Residència de Moià i als Escolapis.

Pius Daví i Segalés (1891-1956): moianès, actor i director de teatre (i II)

Elvira Permanyer i Sert

Pius Daví en els anys trenta

(La primera part d'aquest article va ser publicat a LA TOSCA, núm. 759, febrer-març 2016.)

La Companyia Vila-Daví

L'estiu de 1925 Pius Daví i Maria Vila decideixen formar companyia pròpia amb el nom de *Companyia Catalana Vila-Daví*. L'obra amb què iniciaren el camí empresarial fou *Corpus!*, d'Alfons Roure, comèdia d'ambient estudiantil dirigida pel mateix Daví i estrenada el 20 d'agost al Teatre Barcelona.

L'elenc d'aquells primers anys tenia com a primeres actrius Maria Vila, Maria Morera i Emília Baró, i entre els actors sobresortien Pius Daví, Joaquim Clapera i Domènec Aymerich. Vingueren després les estrenes de *Seny i amor, amo i senyor*, d'Avel·lí Artís, *Déu hi fa més que nosaltres*, de Carles Soldevila, i *La follia del desig*, de Josep M. de Sagarra, totes estrenades al Romea sota la direcció de Joaquim Montero.

L'any 1926 continuen estrenant en diversos teatres barcelonins: al Romea *Reineta meva!*; a Eldorado, *Muntanyes del Canigó* i *Parelles al vol*; a l'Apolo, *La dona verge*, de Manuel Fontdevila, *Bromes i veres* de Pompeu Crehuet, *Sóc un brètol* i *L'obstacle* d'Enric Lluelles, o *El mal que pot fer una dona*, de Francesc Madrid.

Però fou des de l'octubre de 1927 fins al desembre de 1933 que la companyia s'establí de manera continuada al Romea, amb Pius Daví en la direcció escènica i actuant com a primer actor. La primera obra fou el drama *La caravana perduda*, de Vallmitjana, ambientada en el món gitano, amb decorats de Joan Morales, figurins del pintor Ricard Canals i vestuari confeccionat pel taller Malatesta, tot un seguit d'encerts que, segons la premsa del moment, produïren un gran èxit teatral i de públic. Seguiren *Un milionari del Putxet*, de Gastón A. Mantua —amb més de cent representacions—; *L'assassinat de la senyora Abril*, de Sagarra; *El cavaller immortal*, de Fontdevila; *Els fariseus*, d'Apel·les Mestres; *L'hereu Riera*, de Francesc Oliva i Víctor Mora; *La novícia de Santa Clara*, de Salvador Vilaregut, etc.

Durant l'any 1929, la companyia Vila-Daví estrenà *La Mary Pickford del carrer Hospital*, de Mantua; *La bruixa blava*, de Vallmitjana; *El procés de Mary Dugan*, de Bayard Veiller —amb gran èxit de públic: Pius Daví transformà la platea i l'escenari en una sala d'un jutjat americà, que apassionà els espectadors—; *La Quimeta maca*, adaptació de Vilaregut sobre una obra de Balzac; *El fakir de Bengapur*, un espectacle entre l'escenari i la platea de music-hall, amb ballarins, trucs de revista i de màgia en què les accions del faquir,

P	T	I	A	N	U	S	L	R	N	S	M	T	P
G	E	K	N	A	V	A	R	O	O	Z	O	A	R
B	Z	D	X	O	P	I	N	R	I	B	N	T	A
V	C	J	R	O	Q	A	T	U	V	P	E	I	N
Q	U	E	L	I	C	L	F	T	M	F	V	S	O
E	U	S	R	I	S	C	A	R	O	Z	I	S	D
I	R	P	E	R	G	S	C	A	I	S	N	L	I
S	O	R	B	M	A	N	T	C	S	K	E	J	C
W	I	S	R	A	N	O	D	X	A	P	T	N	A
O	L	I	M	A	C	R	U	C	B	U	L	C	L
V	E	J	F	E	W	R	E	Y	E	I	M	E	P
W	D	E	D	Q	U	I	R	Z	L	U	O	C	R
C	O	N	S	U	E	L	O	L	E	D	N	O	J
C	C	B	G	X	F	A	U	E	R	D	N	A	S

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

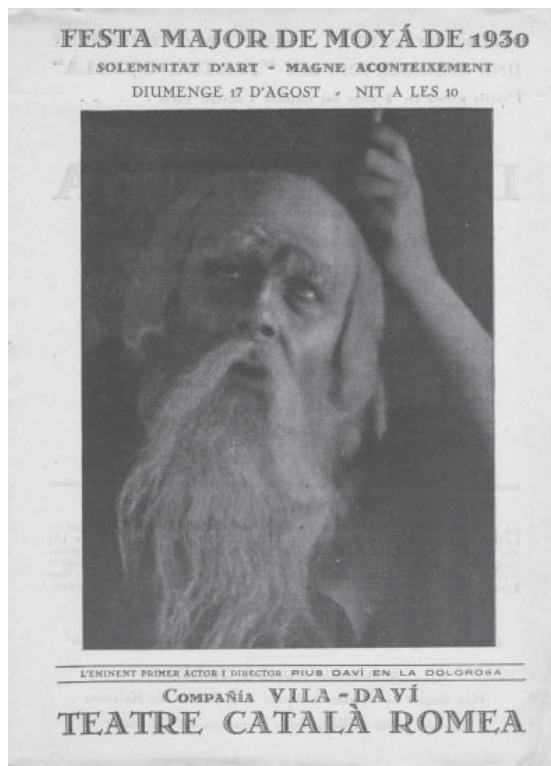
Sobrenoms de cases de Moià que porten nom de pila

Busqueu el nom de dotze cases de Moià que porten nom de pila. Només s'hi inclou el nom propi.

Podeu trobar els noms a la pàgina 50.

interpretat per Daví, l'obligaren a aprendre a fer jocs de mans.

De 1930 a 1933 estrenaren *El carter*, d'Ermer L. Rice, un èxit tant pels actors com per l'impacte entre el públic de l'atreuit decorat, una casa i el carrer d'una gran ciutat, o *Xang-Hai*, de John Colton, amb ambientació oriental tant de decorats i atrezzo com de vestuari. Un altre gran èxit fou *La Dolorosa*, de Ventura Gassol, estrenada el 4 d'abril de 1930 per segona vegada, ja que la primera estrena en 1928 fou prohibida pel govern civil de Barcelona; amb aquest obra la companyia Vila-Daví actuà a l'envelat de Moià el 17 d'agost d'aquell any. La gran estrena de 1931 fou *L'Hostal de la Glòria*, de Sagarra, pensada i escrita per a la primera actriu de la companyia, Maria Vila —arribaria a més de dues-centes cinquanta representacions a Barcelona i fou portada amb èxit per tot Catalunya—. Seguiren més obres del

La Companyia Vila-Daví a Moià, en 1930

mateix autor: *L'alegria de Cervera* (març 1932), *Desitjada* (octubre 1932). La companyia estrenà obres ben diverses, unes de més comercials que altres: *Un pare de família*, de Soldevila; *Apta per a senyorettes*, de Millàs Raurell; *Una dona, dues vides*, de Francis de Croisset; *El misteri de la Quarta avinguda*, de James Doyle

amb adaptació de Josep Carner; *El Cafè de la Marina*, de Sagarra; *La més bonica del barri*, amb la qual també vingueren a Moià per la festa major.

A finals de 1933 deixen el Romea i fins al setembre de 1936 no hi tornaren. Fou un pelegrinatge per diversos teatres barcelonins, i pràcticament durant tot l'any 1934 feren *bolos* per Catalunya i les Espanyes. A Madrid tingueren un gran èxit al Teatro Beatriz amb *La pasión y muerte de*

Ntro. Señor Jesucrito, de Fernández Ardavín, i estrenaren *L'Hostal de la Glòria*, traduïda al castellà per Eduardo Marquina. A Barcelona estrenen, l'any 1935, *Les dones han guanyat*, d'Alfons Roure, *La desgràcia de la sort*, de M. de Poal Aregall; *Lilí vol viure*, de Lluís Elias, i *Miss Thery*, d'Enric Casanovas; *Reina*, de Sagarra; *Bon cop...!*, d'Enric Casanovas, i *Barris baixos*, d'Elias, ja en 1936. El març de 1936 s'estrena *Marieta Cistellera*, de Salvador Bonavia, que superaria el centenar llarg de representacions. Amb aquesta aniran per tot Catalunya, i estaven actuant a Banyoles la nit del 17 de juliol quan a Barcelona començava l'aixecament feixista contra la República.

A partir del setembre de 1936, la companyia és socialitzada i s'instal·la al teatre Romea, mantenint la cartellera programa-

ria el centenar llarg de representacions. Amb aquesta aniran per tot Catalunya, i estaven actuant a Banyoles la nit del 17 de juliol quan a Barcelona començava l'aixecament feixista contra la República.

da fins a començaments de 1937: reposicions de *Marieta Cistellera*, *La maca dels encants*, *La dida*, *Barris baixos*, *La dona verge* i *La desgràcia de la sort*. En aquesta etapa estrenaren *Barraques de Montjuïc*, de Joaquim Gimeno, *Brigada Blava*, de Casanovas; *La presó de les dones*, de Bonavia, i *Les dones sàvies*, de Rosa M. Arquimbau, entre altres.

A començaments de 1937, la companyia Vila-Daví deixà el Romea i passaren a integrar-se en l'elenc «oficial» que dirigiria Enric Borràs al Poliorama, oficialment dit Teatre Català de la Comèdia, sota el patrocini i subvenció de la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona. Començaren amb reposicions de *Terra baixa*, *Maria Rosa*, *El ferrer de tall...*

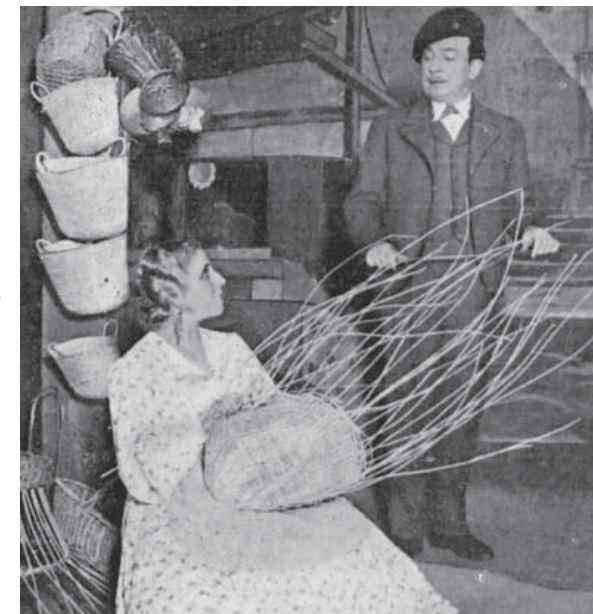
L'inici oficial de la temporada de teatre fou el 24 de desembre, amb la reposició de *Rei i monjo*, de Guimerà, i de *Seny i amor, amo i senyor*, d'Artís. El 4 de març de 1937

s'estrenà *El casament de la Xela*, de Xavier Benguerel, obra premiada amb l'Ignasi Iglésias de 1936; el 20 de maig, *En Garet de l'enramada*, de Joaquim Ruyra; el 15 de juny, *La fam*, de Joan Oliver, premi Teatre Català de la Comèdia lliurat per la Institució de les Lletres Catalanes. Vingueren després les estrenes de *La patètica*, de Xavier Regàs; *Maria la Roja*, d'Arquimbau; *Cèsar i Àngelica*, de Josep Navarro, i, finalment, el 20 de gener

de 1939, sis dies abans de l'entrada de l'exèrcit feixista a Barcelona, s'estrenava *Fum sobre el teulat*, de Ramon Vinyes. A partir d'aquí es deixà de fer teatre català i en català a Barcelona i a tot Catalunya; començava un gran silenci...

Desfeta i recuperació del teatre català

Des de la tancada de teatres i la prohibició de fer teatre català en espais públics fins a la represa solemne, el 5 de juliol de 1946, amb *L'Hostal de la Glòria* de Sagarra

Marieta Cistellera (1946)

al teatre Barcelona, Pius Daví i Maria Vila van fer un pelegrinatge pels teatres de Barcelona representant obres en llengua castellana.

La primera notícia de la nova etapa és la seva presentació com a «Gran companyia de comedia castellana Vila-Daví» amb l'obra *La señorita Ángeles*, de Muñoz Seca, al Teatro Español del Paral·lel el 3 de

març de 1939. Seguiren altres representacions, amb obres d'Álvarez Quintero i Jacinto Benavente, entre altres, representacions que duraven pocs dies. Aquesta situació es mantindria fins a finals de 1941 i no queda clar si les representacions es feien sota la responsabilitat de la companyia Vila-Daví al teatre Coliseo Pompeya o d'altres companyies, com ara la Companyia de Arte Dramático dirigida per José M. López Llauder, a l'Urquinaona.

Entre l'estiu de 1941 i finals de 1942, Pius Daví i Maria Vila formen part de la companyia castellana de Lina Santamaría i Juan Beringola i viatgen amb ells per tot Espanya. Deixen de produir els seus espectacles. A finals d'aquest mateix any formaren part de la companyia d'Enrique Rambal Socías, que els portà a Madrid, fent una gira també per tot l'Estat. La companyia Rambal va ser un referent durant els anys quaranta per les seves espectaculars posades en escena, tant de decorats com de vestuari, i molt especialment pels efectes sonors i visuals, que, segons la premsa de l'època, podien competir amb el cinema. Aquesta companyia s'especialitzà a versionar per a l'escena obres dels clàssics universals i castellans com ara *Cyrano de Bergerac*, *El misterioso caso del Dr. Lewis*, *El conde de Montecristo*, *Incendio de Roma*, *Dràcula*, *Rebeca*, *El prisionero de Zenda*, *El fantasma de la Ópera*, *Miguel Strogoff*, *Genoveva de Brabante*...

El 5 de juliol de 1946 a 3/4 d'11 de la nit al Teatre Barcelona, es produïa l'esdeveniment teatral de la tornada al teatre català de Pius Daví i Maria Vila amb l'obra de Josep M. de Sagarra *L'Hostal de la Glòria*. La seguiren les reposicions de

Fidelitat, *Batalla de reines* i, al Teatre Victòria, *Maria Rosa*, *La veïna del terrat*, *Foc nou*, com buscant una recuperació del temps perdut i els èxits d'abans. A finals de 1946 estrenaren *La mare enamorada*, de Roure, i *La néta de París*, d'Elias. El setembre de 1947, *Cinc fills*, d'Alexandre Puig, que arribà a més de cent representacions —amb aquest obra actuaren a Moià el 29 d'agost de 1948, al Teatre Viñas—; *L'àvia Anna*, de Lluís Mata Pons, i, ja en 1948, les estrenes foren més nombroses i les reposicions s'anaren deixant de banda: *L'orgull de la virtut*, d'Antoni Casas; *Sota la llàntia del Born*, de Regàs; *Ocells i llops*, de Sagarra; *La Mariona té un secret*, de Bonavia. Durant l'any 1949, reposaren *La creu de la masia*, *L'Hostal de la Glòria* i *Terra baixa*.

* * *

La presència de Pius Daví als escenaris va anar desapareixent i com a actor l'última notícia és l'estrena de *Els fills de ningú*, de Bonavia, al teatre Arnau, el juliol de 1950. Pel que fa a la direcció escènica, també havia anat minvant.

Pius Daví moria a Barcelona en 1956; la seva esposa i actriu, Maria Vila, pujaria als escenaris de forma més esporàdica fins al desembre de 1963.

Els germans Daví (Pius, Mn. Lluís, Josep i Sebastià) amb un home no identificat, a l'esquerra, el 29 d'agost de 1948

Antigues anècdotes del Poble Nou

Josep Riera

Si mantenim avui, aquí a Moià, una conversa —sobretot amb gent nouvinguda— i esmentem alguns topònims, com ara el Poble Nou, la Mànega, el Raval de Dalt, el Còdol o Puigsobirà, probablement ens trobarem amb interlocutors que no podran ubicar tots aquests indrets. Els els haurem de precisar amb més detall. A més a més, amb el pas dels anys, els noms de lloc, com moltes altres coses, malauradament es van esborrant de la memòria col·lectiva.

La finalitat d'aquest article és recordar, amb anècdotes, com es vivia al Poble Nou els primers anys de la postguerra; quan es va començar a fer servir aquest topònim i quin espai comprenia.

El Poble Nou neix entorn de l'encreuament de les carreteres de Manresa a Vic i de Mollet a Moià. Les cases més antigues d'aquest raval eren cal Jaumet de l'Hospital, cal Drits i algunes del carrer del Remei, però segurament que aquest indret comença a denominar-se *Poble Nou* quan hi arriba la carretera de Mollet l'any 1865, i s'inicien les noves edificacions

amb la construcció de cal Daies, en 1866. Això vol dir que, probablement, enguany (2016) es compleix el 150è aniversari de l'origen d'aquest topònim. El primer text en què es troba documentat el topònim *Poble Nou* correspon a l'any 1881, en un conte de l'escriptora Maria Pilar Maspons i Labrós (Barcelona, 1841-1907), reproduït a LA TOSCA l'abril del 2010.

El Poble Nou seguia principalment un tram de la carretera de Vic a Manresa, en concret anava des de la colònia Vilardell —o sigui les primeres torres d'estiuejants que es construïren a Moià— fins al carrer de la Tosca. Per la carretera de Barcelona, només comprenia una o dues cases abans del Sindicat, per un cantó, i la caserna de la guàrdia civil, per l'altre (abans cafè del Ton). I de l'actual avinguda de la Vila —anomenada per molts, durant anys, «la carretera»— sols en formaven part la fonda del Remei i la torre dels senyors Galindo (on hi havia hagut l'església del Sagrat Cor). També era Poble Nou el carrer del Remei (que abans acabava en la confluència amb la carretera de Manresa).

Font del carrer del Remei (1946). D'esquerra a dreta, Núria Fàbregas, Rosita Verdaguier, cosina dels germans Fàbregas, Conxita Macià, Xavier Fàbregas, Pere Quintana i Jordi Verdaguier 35

Tota la banda de baix d'aquesta carretera, des de cal Parés fins a davant de ca l'Illa, eren camps propietat del Saiol.

UN RAVAL AÏLLAT DE LA POBLACIÓ. Antigament, les poques cases que hi havia en el Poble Nou estaven separades de la vila. Era una mica com a pagès; per això, quan alguna persona d'aquest barri anava, per exemple, a la Baixada del Mestre, deia: «Me'n vaig a dalt la vila», com si el Poble Nou no formés part del poble. Aquesta expressió encara es conserva en l'actualitat. O quan, a les noies d'aquesta barriada que anaven al col·legi de les Monges, en sortir al vespre de classe els preguntaven si no tenien por d'anar cap al Poble Nou, amb escassa llum i poques cases pel camí. Tota la llum que hi havia eren unes bombetes cargolades en uns pàmpols, els quals estaven lligats amb uns fils de banda a banda del carrer, que, quan feia vent, gronxaven per tots cantons. També, quan els forasters preguntaven alguna cosa i els deien: «Això ho trobareu a dalt el poble», quedaven estranyats i responien: «Ah!, que no és aquí el poble?»

POCS COTXES I TRES ASSORTIDORS DE BENZINA EN L'ENCREUAMENT DEL POBLE NOU. Com que gairebé no passaven cotxes, la canalla jugava a futbol al mig de la carretera, i

feien servir les entrades de les cases com a porteries. Cada vegada que passava un cotxe es pot dir que era tot un esdeveniment. I la cosa més curiosa és que en l'encreuament de les quatre carreteres hi havia hagut tres assortidors de benzina: un al davant de la Fonda del Remei, un altre al davant de cal Boteller i un altre al davant de la caserna de la guàrdia civil. S'explica que una vegada va passar un cotxe amb una núvia que venia de Vic i que anava a casar-se a Montserrat. Portaven el vestit damunt del cotxe amb unes capsas de cartró, lligades amb cordills. En passar pel Poble Nou varen començar a voleiar papers. La qüestió és que quan varen arribar a Montserrat, evidentment, ja no hi havia ni vestit ni capsas ni res de semblant. La guàrdia civil ho va trobar al cap d'uns dies en una cuneta, prop del Pou de la Moretona. Una altra anècdota és la d'aquell home del Raval de Dalt que es va comprar una moto i, amb una marca entrada, anava passant pel Poble Nou dient: «No la sé parar!, no la sé parar! Què haig de fer? No la sé parar!» I anava donant voltes fins que se li va acabar la benzina.

AIGUATS I NEVADES. Quan feia un temporal, era tanta l'aigua que baixava per

l'actual avinguda de la Vila, que hi havia cases del cantó sud del Poble Nou que fins i tot obrien la porta d'entrada i l'aigua feia un recorregut per dins la casa i sortia per la banda del darrere, cap a baix els camps. En aquell temps, també feia unes grans nevades. Un hivern, els veïns varen construir un pont gegant de neu, i també un ninot gegant, com es veu en la fotografia.

«EL GALTANEGRA ARRIBA QUAN POT I MARXA QUAN VOL.» El transport públic de Vic a Manresa el realitzava l'empresa Galtanegra, i feia parada al Poble Nou. Els passatgers, els que volien, baixaven del cotxe i anaven a fer un cafè o bé un entrepà al Bar Martí. Ja ho deia l'anunci: «Bocadillos Selectos», «Café Exprés». En aquells anys, sense les presses d'avui dia, aquest transport no tenia horari; per això, quan preguntaven per l'hora d'arribada o de sortida, la resposta sempre era la mateixa: «Arriba quan pot i marxa quan vol», i tothom tan content. Aquests cotxes de línia a vegades anaven plens fins al capdamunt i, quan ja no hi cabia ningú més a dins, la gent pujava a la baca. A més a més feien transport de càrrega, que també la duïen a sobre. Un dia que portaven un taüt es va posar a ploure, i es veu que

un graciós s'hi va ficar a dins i anava traient la mà, provocant un esclai espantós a la resta de passatgers.

GITANOS QUE FEIEN BALLAR UN ÓS I UNA CABRA. En aquells anys, era una cosa habitual veure passar carretes de gitanos plenes de gent i estris fins al capdamunt, que resseguien els pobles tot pidolant, i enredant per aquí... enredant per allà... (com deia el cantant Peret). Alguns, es desplaçaven a peu o caminant i dormien a les balmes de la Falcia i en un cobert del Saiol. Altres, com els gitanos hongaresos, feien ballar una cabra i n'hi havia uns altres que feien ballar un ós al so de la pandereta. La guàrdia civil els controlava i els escorcollava. Una nit, una diligència d'aquests gitanos va «buidar» literalment el galliner d'una casa del Poble Nou, però amb una particularitat: només hi varen deixar una gallina amb un rètol penjat al coll que deia: «Estoy sola desde las cuatro de la mañana», per demostrar com eren capaços de portar a terme un robatori sense ser descoberts.

UN ÈXIT APOTEÒSIC AMB «L'OBJECTE D'OR». Al mig de les quatre carreteres, s'hi ballaven sardanes i també hi tenia lloc l'enramada del Poble Nou. Com que no passaven cotxes, no hi havia cap inconvenient.

Hivern de 1954. D'esquerra a dreta, Francisco Gros, Pere Ubasart, Pere Quintana i Pere Sala

L'encreuament del Poble Nou cap a 1967 (col·l. J. Clarà)

CULTURA

Cinema i territori: Escola La Popa (Castellcir)

Francesc Rochel i Vara

Hi solia baixar gairebé tot el poble. Un any, varen anunciar que el guardó era un «objecte d'or» i tothom va comprar molts números. Amb la precarietat de l'època, si tenies la possibilitat que et toqués un premi així, no podies badar. La sorpresa per al guanyador va ser majúscula, ja que l'enunciat es referia a «l'objecte de l'hort», és a dir, una cistella de mongetes, cigrons, tomàquets, cebes, cols, bledes, etc.

«**A VEURE SI ARA EN AQUESTA HORA FARÉ UNA TRUITA! SÍ, HOME!**» Tenint en compte que, en aquell temps, tothom anava amb carro, i el Poble Nou sempre ha estat un lloc de pas, hi havia de tot: hostals, vinaters, carreters, ferrers, graners, botellers, cotillaires, cafeters, manescal... Fins i tot al Bar Martí hi havia un rètol gravat en el vidre que deia: «Grasa para carros». Si el negoci t'anava bé, la gent deia: «És clar; en un lloc que hi passa gent, no m'estranya que el negoci li vagi bé!» I si el negoci t'anava malament, deien: «No sé què es pensava aquest. Mira que posar un negoci en un lloc tan apartat del poble!» En els hostals, hi havia dies que hi pernoctaven fins a una vintena de carreters, i com que no hi havia llit per a tots, els que no en tenien havien d'anar a dormir a la palla. A la fonda del Remei hi havia un cuiner que sempre estava de mala lluna, i era una cosa habitual sentir-lo cridar des del carrer. Un dia, ja cap al tard, li varen encarregar de fer una truita, i l'home ja treia foc pels queixals! Anava repetint: «A veure si ara en aquesta hora faré una truita! SÍ, home!, què s'han pensat! Estan ben arreglats! I un be negre!» Però al mateix temps se sentia com anava deixatant l'ou per fer la truita.

Per acabar

Fins aquí, aquest breu resum, amb anècdotes, de la vida al Poble Nou els primers anys de la postguerra. Un barri on, ja en aquella època, hi havia activitat. Carros carregats de garbes que, en temps

de sega, baixaven pel camí del cementiri cap a l'era del Saiol, o bé cap a l'era del Sastre. Brigades d'homes que, de la manera més precària, tapaven els forats de les carreteres. Veïns que sortien al carrer i, al vespre, feien les seves tertúlies en els bancs de fusta que hi havia al davant d'algunes cases, com el que en deien «el banc de la paciència». També anaven a buscar barres de gel a la fàbrica que hi havia al carrer del Palau, i llet a Massamós, una casa que llavors ja quedava lluny del Poble Nou. Canalla que es distreia jugant a bales, amb balots de níquel, que arplegaven dels cotxes de línia. També es banyaven en el gorg Rodó de la Falcia. Anaven a veure el Marcos Redondo, el Kubala o el Biosca quan venien al Bar Martí, i a felicitar, pel seu sant, la senyora del doctor Josep Maria Vilardell perquè els donava una «rúbia». Era el Poble Nou dels anys quaranta, després de la guerra.

En els nostres dies, el Poble Nou continua essent un lloc de pas i de molta efervescència. En hores punta, una mitjana de tres-cents cotxes i camions creuen cada quart d'hora aquest barri. Hi ha hagut una forta expansió comercial, sobretot a la carretera de Manresa, amb la instal·lació de cadenes d'alimentació, botigues, centres esportius, restaurants, bars, farmàcia, etc. I també cal dir que tota aquesta zona s'ha convertit en un lloc molt perillós per als vianants a l'hora de creuar la carretera. La immigració, vinguda en els darrers anys, bàsicament de països africans, també ha contribuït a augmentar el flux d'habitants en tot aquest raval. Avui dia, el jovent no es pot banyar a la Falcia. Tampoc no es fan tertúlies al carrer. Ara miren la televisió, consulten internet i s'envien WhatsApps. És el Poble Nou del segle XXI.

Nota: Agraïm la col·laboració de Josep Fonts, Maria Fonts, Conxita Macià i Pere Quintana.

El propassat curs escolar 2015-16, l'Escola La Popa de Castellcir va participar, com en altres anys anteriors, en el programa pedagògic «Cinema en curs», un programa que va adreçat a escoles i instituts. Per tant, parlem d'una franja d'edat de tres a divuit anys. Aquesta iniciativa uneix: cinema, territori, experiències educatives, creativitat, companyonatge i altres valors socials.

Endinsar-nos en aquestes activitats ens serveix, en quant societat, per a acostar-nos als nostres nois i noies, viure les seves iniciatives i poder-les compartir encara que sigui a nivell informatiu. Al cap i a la fi és una forma d'integrar-nos en el seu món.

En un programa de Catalunya Ràdio sobre l'escola rural, la nostra escola va sortir en antena per parlar d'experiències i em va cridar l'atenció la definició d'escola de les «3p»: petita, pública i de poble; potser el que us demanem és afegir-hi una altra «p», la de la participació, què és una manera de tenir inquietud pel que fa als nostres nois i noies, un col·lectiu molt important i vertebrador del futur de les nostres comunitats.

El títol de la pel·lícula és *L'enyorança*. El seu argument reflecteix la vida de

Dolors Fargas en el seu dia a dia a la masia del Prat. Imatges plenes de realitat, harmonia i silencis. Degut a tot el que us hem explicat, creiem interessant fer-vos arribar unes notes sobre la protagonista de *L'enyorança*. La Dolors va néixer a Salelles, nucli agregat a Sant Salvador de Guardiola (Bages), l'any

La Núria i la Dolors (fot. F. Rochel)

1937, concretament a Cal Lluís. Per circumstàncies diverses va conèixer en Josep Soler i Tuneu (de Cal Prat) i s'hi va casar l'any 1963, quan tenia vint-i-sis anys.

La vida al Prat era familiar i de treball, però d'un canvi radical, de viure

envoltat de veïns a viure en un casolot aïllat. La Dolors ens explica, i diu molt d'aquest aïllament, que, quan es quedava sola al Prat, s'acostava a la finestra del pis de dalt i des d'allà mirava si ja tornava algú de la família; era una certa por que aflorava en el seu interior, i aquesta por, que dissimulava molt bé, desapareixia quan veia en la llunyania la proximitat de la companyia i el caliu d'algun familiar.

Hi ha una frase a la pàgina web de «Cinema en curs» que la defineix com «una persona forta i activa, que ara ja gran, ha deixat de fer moltes de les coses que voldria». Als seus setanta-nou anys continua essent forta, de veu clara i de records vius. Des de la porta del Prat i asseguda en un dels llocs preferits, a l'ombra d'una tarda d'estiu, ens va comentar la seva experiència de «Cinema en curs», ens explicà que s'ho va prendre com un joc, que li va agradar veure els nens com prenien decisions en companyia del Lluís (director): els nens volien filmar les meves mans, fent alguna feina a la llar de foc, etc.

L'enyorança, un bon títol i una bona feina dels grup d'escolars de La Popa que reflecteix molt bé la vida d'una dona forta i activa de cor i de paraula.

Núria Palazón Blaya hi va participar com a alumna de quart. Li vam preguntar per la seva experiència i ens fa molta il·lusió fer-vos arribar les seves paraules:

Hola, sóc la Núria, una alumna que aquest curs he treballat «Cinema en curs». Aquest projecte consisteix en el fet que classes de diferents llocs fan cadascuna una pel·lícula, acompanyades cada grup per un cineasta. Jo, en veure per primer cop l'equip de càmera, em vaig sentir com si tingués molta sort: veure càmeres de cinema, tot l'equip de so, i conèixer tots els càrrecs que es necessiten per a fer un sol pla no és una cosa gaire habitual. El

primer que vam treballar van ser plans del món i vam aprendre a editar-los. Al principi era una mica avorrit, però quan ja en vaig aprendre una mica, em va començar a interessar i agradar. Al cap d'un temps ens van comunicar que faríem una pel·lícula i em vaig sentir molt satisfeta que ens encomanessin aquella feina. Durant temps ja anàvem planificant el guió: no és que fos molt difícil de fer, però posarse d'acord amb tota la classe no és gaire fàcil. Quan ja sabíem quins plans faríem, vam començar el rodatge. Va ser molt emocionant: enfocar, pensar els plans, fer veure que és de nit, que és de dia... A l'hora del muntatge vam utilitzar un programa amb molt més nivell que l'altre. Al principi no en tenia ni idea, però en anar-hi treballant, al final va resultar ser fins i tot divertit i a la vegada emocionant: fer la teva pel·lícula junt amb els teus companys. Al cap d'uns mesos vam anar a veure l'estrena de la nostra pel·lícula i les d'altres escoles que també estaven unides al projecte. El fet de trobar-te a la Filmoteca Nacional de Catalunya mirant la teva pel·lícula et fa sentir molt orgullós. Per a mi haver fet i entrat en el projecte ha estat una gran experiència.

En un matí d'estiu vam tornar al Prat, volíem que en una fotografia quedés palesa la unió de dues realitats llunyanes per l'edat però que una activitat escolar ha unit. L'enhorabona a totes dues i a tots els companys de la Núria (3r i 4t curs 2015/16), com també a l'equip pedagògic de l'Escola La Popa i a l'equip tècnic de filmació.

Des de la cadira de l'entrada del Prat, ens vam acomiadar de la Dolors. Segur que ella s'hi va quedar una bona estona entre records i —per què no?— enyorança.

Podeu veure la pel·lícula a: <http://www.cinemaencurs.org/ca/film/lenyoranca>. Més informació del projecte: <http://www.cinemaencurs.org/ca/el-programa>.

En el portal de can Fermí

Marian Baqués

Emblema de l'Escola Pia al dintell de la porta de can Fermí (fot. C.I.C. - Moià)

Josep Llobateras va néixer el 13 de novembre de 1811 a can Fermí, al carrer de Sant Sebastià, avui número 31. En fer-se escolapi —3 d'abril de 1826— prengué el nom de Sebastià. Professà el 2 de desembre de 1827. Estudià filosofia al seminari dels escolapis, aleshores a Santa Anna de Mataró. En 1835 bufaven mals vents per a l'Església: l'exclaustració dels convents i, l'any següent, començava l'aplicació de la desamortització de Mendizábal. Coincidint amb els fets, un grup d'escolapis —el nostre Sebastià, Antoni Masramon i Pere Giralt, que n'era el capdavanter— feren cap a l'Uruguai. Un cop allí fundaren el «Colegio de los Santos Apóstoles Felipe y Santiago» (1836), que serví de model per a organitzar l'ensenyament de l'estat que acabava de néixer. Sabem que Antoni Masramon tornà a Catalunya, com a escolapi; Pere Giralt esdevingué una figura a l'Uruguai i morí a Puerto Rico, segons un afegit amb lletra diferent en el catàleg dels escolapis de 1830.

A la llinda del portal on va néixer el nostre Josep Llobateras hi ha l'emblema de l'Escola Pia, format per la primera i la darrera lletra del nom de Maria —M, A— sobreposades. Al damunt, una estrella, també símbol marià; a sota, les inicials OPN: «Ora pro nobis». Un reconeixement a l'il·lustre escolapi que hi nasqué?

Un emblema, un escut, un senyal d'identitat.

Identitat. Un terme provinent del llatí *identitas*, *-atis*, format per analogia amb *ens* 'ésser' i *entitas* 'entitat'. La identitat són els trets propis d'una persona, d'una societat. La consciència de ser és allò que marca la diferència. La identitat, doncs (valgui la redundància), ens identifica. Perquè «per a viure cal una identitat, o sigui una dignitat», com diu Primo Levi en *Els enfonsats i els salvats* (Barcelona 2000, p. 128).

Un mirall ens retorna la pròpia identitat física: hom s'hi veu reflectit. Però què passa quan el mirall s'esmicola? La nostra Mercè Rodoreda! Una mestra en l'art del simbolisme. *Mirall trencat* és un retrat d'unes vides rompudes, d'una família autodestruïda. Armanda, la criada fidel, es passeja, per la casa d'una família a punt d'acabar-se, amb un mirall —la realitat— que es trenca: la identitat de la família ja no es pot reconstruir. «En arribar al darrer graó caigué tan llarga com era embolicada en plecs violeta. El mirall s'havia trencat. Els bocins s'aguantaven en el marc, però uns quants havien saltat a fora. Els anava agafant i els anava encabint en els buits on li semblava que encaixaven. Les miques de mirall, desnivellades, ¿reflectien les coses tal com eren?» (Barcelona 1983, pp. 258s).

Sembla bàsic que cada un de nosaltres ens agradem, que portem de gust la nostra vida. Anem a un altre mirall; aques-

NATURA

L'abast i la dimensió de la micologia

Miquel Fortuny Navarro. *Biòleg de la Societat Catalana de Micologia*

ta vegada el protagonista és un personatge entre savi i estúpid, senzill i pillet, bonhomí i trapella, anomenat Nasreddín. Fa així: «Tot fent camí, Nasreddín troba un tros de mirall. L'agafa, se'l mira i, en veure-s'hi reflectit, diu: —Sí que n'ets, de lleig. No m'estranya que t'hagin llençat a la brossa» (Joan Aragonès, *Pessics. Humor i saviesa orientals*, Barcelona 2002, p. 60).

Sovint s'ha comparat la vida a la representació d'una obra de teatre. Som actors en l'escenari de l'existència. Luigi Pirandello ens recorda que cerquem la nostra identitat en el teatre de la vida. *Sis personatges en cerca d'autor* ve a dir-nos això: som personatges a la recerca d'identitat. «He volgut representar —diu— sis personatges en cerca d'autor. El drama no arriba a representar-se precisament perquè manca l'autor que ells cerquen.» Però, «quan un personatge ha nascut agafa de seguida una tal independència, fins del seu autor i tot, que pot ser imaginat per tothom en moltes altres situacions en què l'autor ni va pensar de ficar-los per a adquirir així, de vegades, un significat que l'autor ni va somiar de donar-li» (Barcelona 1987, pp. 17 i 105).

Sergi Pàmies va començar escrivint seguint el deixant de sa mare —Teresa Pàmies—. Després d'algunes incursions radiofòniques i periodístiques està trobant el seu estil —la seva identitat— com a escriptor i com a persona. Aquest exemple n'és una mostra: «He quedat amb mi mateix d'aquí a dues hores. No em conec personalment però hem parlat molt per xat i, una vegada —per desitjar-nos un feliç any 2008—, per telèfon. No em va agradar la meua veu: una mica nasal i una certa presumpció de locutor nocturn» (*La bicicleta estàtica*, Barcelona 2010, pp. 7s).

Potser val la pena de tenir present que conèixer-se un mateix —autoconeixement— i valorar-se en la mesura justa —autoestima— constitueixen la base del

fet de ser un mateix. «L'autoestima és vital per a l'equilibri emocional, de manera que una persona de baixa autoestima pot arribar a estar mancada d'identitat i rebutjar-se a si mateixa, en tot o en part» (Esteve Pujol, *Valors per a la convivència*, Barcelona 1999, p. 99).

El barceloní Federico Mayor Zaragoza va ser director general de la Unesco (1987-1999). En una col·laboració en *Sobre la vida i la mort. Possibilitats i límits de la intervenció humana*, que Ramon Maria Nogués coordinà, escrigué: «Si jo sé una mica “què sóc” i busco saber cada dia “qui sóc”, finalment em pregunto: “què serà de mi?”. Cal fer permanentment la recerca de respostes a les preguntes essencials. No podem dir que això no m'importa; de cap manera. [...] [Una manera de reaccionar és la dels] qui busquen permanentment les seves respostes escoltant el que diuen, veient quines són les posicions dels altres en aquesta recerca permanent. [Penso que és una bona actitud]» (Barcelona 2008, p. 158. Els textos entre claudàtors són del qui signa).

La mirada des de la costa de la Creu ens referma en allò que som com a moianesencs. El caminó de pujada, pulcrament jalonat amb uns versos, ens hi estoven l'esperit. Aquest és d'en Quirze Solà:

*Plantada en un turó
la creu vigila
un poble sota seu
que ha caminat
lluitant amb gran esforç.
Avui s'enfila,
deixant sobre aquell cim
la identitat.*

I —coses de la vida!— quan aquestes paraules reposaven a l'ordinador, sobtadament ens deixà el propietari de can Llobateres, en Jordi Ordeix. Ell m'havia donat l'explicació de l'escut a la llinda de casa seva. Reposa en pau, Jordi!

Mes d'octubre..., el meu veí, en Joan Ramon Arisa, ha de sentir-se molt neguitós, pensant si sortiran ja els primers rovellons. Si per casualitat coincidim pel poble, de ben segur que el primer comentari serà: «Què, Miquel?, ha plogut gaire a Moià? Se'n fan?» Si la resposta és afirmativa, cistells dins del Suzuki i de pet cap a l'Estany. Indret desconegut...

Altres tocats pel bolet, com en Xavier Rius i en Jaume Orriols, ja hauran fet alguna excursió a contrades més septentrionals: Ripollès, Berguedà, Cerdanya, a la recerca d'algun cep, rossinyol o rovelló primerenc. Aquestes comarques, per qüestions d'humitat i temperatura, són les primeres a oferir-nos bolets.

No hi ha com tenir afició, ganes i poca mandra. Si ens llevem ben d'hora, ben d'hora, ben d'hora, com diu en Pep Guardiola, millor que millor..., també per a collir bolets.

Diria, però, que quan parlo de bolets amb aquests benvolguts convilatans, no són gaire conscients que només fem referència a una ínfima part de la micologia;

de fet, contemplem únicament el vessant gastronòmic i la seva part més lúdica.

En efecte, la micologia és la ciència biològica que s'ocupa de l'estudi dels fongs a qualsevol nivell d'organització biològica (nivell químic, cel·lular, teixits, òrgans, sistemes, poblacions, comunitats, ecosistemes i biosfera) i l'aplicació en què el fong és subjecte actiu, la micologia aplicada.

Quan els micòlegs parlem de fongs fem referència a uns organismes que, igual que els animals, són heterotròfics (necessiten matèria orgànica prefabricada per a alimentar-se) i produeixen espores per via sexual o asexual. Més en concret, els organismes estudiats pels micòlegs pertanyen a tres regnes diferents: els fongs ameboides (Acraasiomicots, Mixomicots, Plasmodioforomicots), els pseudofongs (Oomicots) i els fongs veritables (Eumicots).

Dins dels fongs veritables hi trobem els Ascomicots, com la múrgola i la tòfona, i també els Basidiomicots, com el rovelló, la llenega, el fredolic i el bec de perdiu.

Des de temps pretèrits l'home ha inte-

Fot. M. Fortuny

ractuat amb els fongs i se n'ha beneficiat, i també n'ha sofert els efectes. Podem fer un petit resum per a conèixer, encara que sigui molt superficialment, l'abast de la micologia:

1. La micologia com a estudi de la biologia fonamental dels fongs a qualsevol nivell d'organització biològica, tal com ens hi referíem abans.

2. La part aplicada de la micologia:

- El vessant gastronòmic i els bolets com a aliment: recol·lecció lúdica o professional de bolets comestibles i la seva comercialització per a ús culinari.

- Els fongs que produeixen aliments, fonamentalment els llevats: producció de pa, vi i cervesa, però també formatges amb cobertures de fongs com el camembert, formatges inoculats amb fongs com el rocafort, el gorgonzola, el cabrales. Aquí a Moià, el formatge blau de búfala de Montbrú.

- També s'utilitzen fongs de cobertura en la producció de fuets i llonganisses. S'utilitzen banys d'aigua amb espores (s'anomenen conidis) i s'hi submergeixen els embotits. Després l'embotit entra a la sala d'estufatge; local amb temperatura i humitat controlada per a permetre l'òptim creixement del fong i el correcte assecatge del producte.

- Producció de bolets a partir de plantacions d'arbres inoculats: tòfones, rovellons.

- Cultiu de bolets sobre substrats orgànics: xampinyó, gírgola, xiitake.

- Aplicacions medicinals dels fongs i obtenció d'antibiòtics: penicil·lina, griseofulvina i cefalosporina. Alguns bolets tenen propietats medicinals diverses i hi ha molts estudis que han demostrat els seus efectes terapèutics.

- Aplicacions de fongs per a la silvicultura (micosilvicultura), restauració de boscos, contra la contaminació, producció d'insecticides, micoremediació (extracció de tòxics dels sòls). Mantenir uns ecosistemes forestals saludables i resilients i fins i tot la mateixa existència i supervivència d'un bosc, no seria possible sense l'existència de fongs micorízics.

3. Quant a efectes negatius, podem esmentar les intoxicacions per menjar bolets verinosos o intoxicacions per toxines produïdes per fongs (micotoxines). O malalties produïdes per fongs com la tinya, el peu d'atleta i les candidiasis causades per llevats.

En fi, la micologia és tan extensa que finalitzaré l'escrit amb una reflexió del Dr. Josep Girbal, professor emèrit de micologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, el meu mestre i amic. És la següent: «La micologia, com a ciència biològica que és, va més enllà del que qualsevol individu pugui dominar, ni que sigui un especialista.» En Josep Girbal, per tant, es considera, encara avui, després d'anys i panys de docència i activitat micològica activa, un aprenent de micòleg. Sentència d'un micòleg expert i competent, però, essencialment, d'un micòleg humil.

substitució de Clara Carbonell, que es trasllada a una casa d'acolliment per a joves desarrelats del bisbat de Solsona. Margarida Bové, moianesa de cinquanta anys, ja des dels seus primers estudis

en infermeria s'ha anat especialitzant en el camp de la geriatria i la gestió de residències de la tercera edat. Després de treballar en diversos centres, la seva última responsabilitat ha estat la subdirecció de la Residència Sant Josep de Manresa.

Nou arxiprest

Recentment el senyor bisbe de Vic va nomenar el sacerdot ruandès Fulgenci Hityezu, rector de Moià i altres parròquies de la nostra comarca, arxiprest del Moianès, en substitució de Mn. Àngel Collar, que ja fa mesos retornà al Paraguai, el seu país.

Gastrogangues al Comadran

La tarda del diumenge 2 d'octubre (de 5 a les 10 del vespre) tingué lloc a la nau de cal Comadran, i organitzat per l'ABIC (Associació de Botiguers i Comerciants) de Moià, amb el suport de l'ajuntament, el Consorci del Moianès, la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, una mostra de gangues de productes de diversos establiments moianesos associats, tot ben maridat amb degustació de tapes elaborades per Cal Bou, Cal Maties, Cal Vives, Homs Gastronomia, Restaurant Les Voltes i Magadins Vell.

Els Cantaires de l'Esplai actuen de nou

El dia 2 d'octubre, a les sis de la tarda, a la sala polivalent de l'Associació de Gent Gran de Moià, tingué lloc la presentació del grup de Cantaires de l'Esplai, després d'un temps d'inactivitat, sota la direcció de Josep Muñoz. Oferiren al públic assistent havaneres, cançons catalanes i, per tancar la vetllada, un popurri de cançons populars.

Exposicions al Casal

Durant l'última quinzena del mes d'agost Montserrat Soler Clapers presentà els seus treballs de pintura, tant a l'oli

com a l'aquarel·la. Els beneficis de l'exposició han estat lliurats a l'oenagè Somriures de Bombai.

Els caps de setmana del 3-4 i 10-11 de setembre el Cercle Artístic del Moianès exposà la feina feta dels seus alumnes de pintura durant el curs 2015-2016.

Del 16 al 18 de setembre s'exposà la feina dels alumnes adults de dibuix i pintura del taller d'art «Forma: Centre d'Expressió Artística» de Moià. Una exposició semblant, però amb els treballs del més petits, tingué lloc el passat mes de juny a la mateixa sala.

El cap de setmana del 7 al 9 d'octubre s'exposaren els treballs de la classe de dibuix del Cercle Artístic del Moianès, impartida per la pintora estanyenca Marina Bardalet.

Nous establiments i serveis

Des de fa uns dies, ofereix els seus serveis a Moià una bugaderia d'autoservei amb el nom de RecaNet. Estarà oberta de les 8 del matí fins a les 10 de la nit, alternant matins i tardes, a la carretera de Manresa, núm. 12. Donarà servei de recollida i lliurament de la bugada, servei de planxat i altres.

El 16 de setembre va obrir les portes un nou bar de nit a Moià, 7 de Nit. Obrirà només els caps de setmana i pretén ser un lloc de trobada de la gent ja granadeta per a escoltar música i xerrar sense problemes de soroll. Està ubicat als baixos de cal Perxer, al carrer de Francesc Moragas, on s'ha fet una bona restauració de les voltes.

Final de carrera

Elisabet Pons Puigdomènech, néta de la nostra col·laboradora Agustina Cantó, fa dos anys va acabar la carrera de piano i flauta travessera al Conservatori Municipal de Badalona i pel juny d'enguany la de Dret per la Universitat de Barcelona.

BREUS

Nova direcció a l'Hospital-Residència Vila de Moià

Des del dia 1 de setembre, Margarida Bové i Padrós és la nova directora de l'Hospital-Residència Vila de Moià, en

PUBLICACIONS

Estudis de llengua, de Josep Ruaix

Carles Riera

Josep Ruaix i Vinyet. *Estudis de llengua*
Barcelona: Claret, 2016. 507 pp.

Josep Ruaix i Vinyet acaba d'aplegar en un gros volum els seus darrers estudis de temàtica lingüística. Són cinc-centes set pàgines de reflexió sobre la llengua. Es tracta,

concretament, dels treballs que l'autor ha anat publicant dins la revista *Llengua Nacional* de 1998 ençà, molts dels quals són ara actualitzats i ampliat. A més de dos temes introductoris, n'hi ha dos d'ortografia, disset de sintaxi, cinc de lèxic i sis d'estilística.

El gramàtic moianès, nascut l'any 1940, fou un dels pioners en la represa de l'ensenyament de la llengua catalana després de la guerra civil: va anar obrint camí en l'estudi i didàctica de la llengua pròpia del nostre país i mai no ha deixat de dedicar-hi esforços. L'any 1968 va aparèixer el seu primer títol gramatical, *El català en fitxes*, les conegudíssimes «fitxes Ruaix», amb què han après la llengua un gran nombre de persones, tant a Catalunya com en altres territoris.

Aquí a la seva vila, Josep Ruaix organitzà classes de català per a joves i adults, principalment durant els anys setanta: a l'Escola Pia (els dissabtes al matí) i al Casal Parroquial, primer, i més tard a casa seva mateix (en dies feiners, al vespre). També ensenyà llengua en el Col·legi Lliure Mixt Adoptat de Moià (més tard, convertit en Institut d'Ensenyament Mitjà) i en alguns altres llocs.

La preocupació del nostre gramàtic ha estat sempre la llengua normativa, el català correctament escrit i parlat. En

aquests *Estudis de llengua*, publicats per Editorial Claret de Barcelona (primera edició: setembre 2016), l'autor aprofundeix, en trenta-dos capítols, moltes qüestions lingüístiques, destinades especialment als professionals de la llengua, però que també resulten útils als qui s'interessen pel seu ús correcte i genuí.

La feina de corrector de textos (Ruaix ho és i ho ha estat de moltes publicacions, entre elles LA TOSCA i *Modilianum*) li permet d'estar al dia de l'evolució de la llengua. Observa els usos lingüístics i en detecta virtuts i anomalies. A partir del seu treball de camp (o, si es vol, des del taller de casa seva, per dir-ho així), elabora erudits estudis que després transforma —quan és possible— en regles pràctiques per a ús d'oradors, escriptors, professors, correctors, instàncies normativitzadores, etc.

El proppassat dilluns 12 de setembre tingué lloc, a la Llibreria Claret de Barcelona, l'acte de presentació d'aquests *Estudis de llengua*. Hi dissertà, amb gran amenitat, el Dr. Joan Ferrer i Costa, professor de la Universitat de Girona, i, al final, l'autor del llibre, explicant algunes justificacions i alguns projectes. Hi assistí un nombrós públic.

Ja fa temps, el dia de la inauguració del monument al personatge d'Ot el bruixot, al parc municipal de Moià, l'escriptor i gramàtic Albert Jané va dir que Moià també hauria de dedicar un monument a les «fitxes Ruaix». Gràcies a les *fitxes*, molts mestres i professors han situat geogràficament el nom de la nostra vila, en un temps en què la comarca del Moianès no tenia encara reconeixement oficial.

Benvinguts aquests *Estudis de llengua*, que representen una valuosa aportació al material «ruaixià» (que suma més de seixanta títols) destinat al coneixement

del nostre idioma i fins i tot d'idiomes que formen part del nostre àmbit lingüístic. Esperem que tinguin una bona singladura.

Revistes

—**L'Esplai**, núms. 231 (setembre 2016) i 232 (octubre 2016), amb 4 pàgines cadascun sobre les activitats de l'Associació de Gent Gran de Moià.

—**Full Diocesà** del 18-9-2016, amb l'article «Institucionals, crítics i místics», signat per Carles Riera, prev.

—**Cavall Fort**, núm. 1299 (1ª quinzena setembre 2016), amb la poesia «L'ensaïmada i el crusant», de Carles Riera.

—**Llengua Nacional**, núm. 96 (III trimestre 2016), amb els articles «Més sobre el guionet (3)», signat per Josep Ruaix, i «La preposició “contra” i els pronoms “jo” i “mi”», signat per Carles Riera.

Diaris

Regió7

23-8-2016

«La policia de Moià torna a tramitar denúncies deu dies després del problema informàtic». «Ara, més a Moià», editorial sobre les recents descobertes prehistòriques a les Toixoneres.

24-8-2016

«Ari Arango entusiasma amb la guitarra a l'Estany».

26-8-2016

«Foc, música, circ, i el ball del ciri centren des d'avui la Festa Major de Castellterçol».

29-8-2016

«La dansa de Castellterçol limita a 18 les autoritats per no allargar-se. L'ajuntament aprova un protocol que fixa per primera vegada el nombre de convidats. El conseller Antoni Comín va presidir ahir la ballada de la dansa i el ball del ciri».

1-9-2016

«Ferit greu a Moià en caure-li a sobre un palet amb discos de frens». «Un desguàs de la carretera de Moià a Collsuspina fa sis anys que no té reixa. La Generalitat estudiarà expedientar el propietari si no ho arregla abans de tres mesos».

3-9-2016

«Un cotxe fa voltes de campana a Calders i el conductor resulta ferit lleu». «Exposició de gravats de Judit Alboquers a la biblioteca de Moià».

7-9-2016

«El periodista Esteve farà demà el pregó de la Festa Major de l'Estany».

8-9-2016

«Lladres de coure deixen sense telèfon una urbanització a Moià».

10-9-2016

«Castellcir captarà aigua d'un pou per evitar la contaminació durant les secades. El muni-

MOV. DEMOGRÀFIC / NECROLÒGIQUES

cipi pateix per primera vegada una filtració de ferro i manganès a la captació». «Castellterçol celebra demà la fira comercial i ramadera». «La natura de Maria Teresa Jané s'exposa a Moià».

12-9-2016

«"Quan la Cabra d'Or tingui 500 anys, la Patum no ens arribarà ni a la sola de les sabates". Moià va portar dos gegants i el seu animal més icònic a la concentració de colles geganteres i bestiari popular». «"Hem de recordar els herois que han deixat la vida per Catalunya". Josep Maria Vila d'Abadal va ser el convidat a l'ofrena floral de Moià a Rafel Casanova».

15-9-2016

«Moià vol ampliar el projecte dels horts socials per arribar a més famílies. La iniciativa incorpora una nova família i el consistori ja està buscant terrenys per a fer més parcel·les i incloure-hi nous beneficiaris».

16-9-2016

«El govern de Monistrol diu que la consulta és un acte de partit i no té validesa. Convergents i republicans asseguren que governaran fins al final del mandat independentment del resultat de la convocatòria de la CUP».

17-9-2016

«La CUP de Monistrol es considerarà avalada si té els vots de les municipals. L'ex-alcalde defensa que la consulta que la formació convoca demà "és una còpia del 9-N, que beneïen

els tres partits que hi ha a l'ajuntament; per tant, hauria de ser vàlida».

20-9-2016

«El creixement de la Cabra d'Or de Moià», carta signada per Montse Gómez Anglada, de Manresa». «La CUP es planteja demanar la dimissió de l'alcalde de Monistrol de Calders. La formació considera que amb la consulta ha mantingut el suport dels veïns de la població».

21-9-2016

«El Judo Moià es classifica tercer en la lliga catalana en categoria open».

23-9-2016

«Pren possessió del càrrec la nova regidora de grup de Convergència a Moià, Rosalia Membrive Serra, en substitució de Joan Maria Navarro».

27-9-2016

«La Colla Bastonera de Moià celebra 25 anys». «Gangues i tapes es combinaran a Moià».

30-9-2016

«Castellterçol celebra diumenge el concurs de gossos d'atura».

EL PUNT AVUI+

22-8-2016

«Les finances municipals al Moianès, poc equilibrades».

Naixements

Marcel Capdevila Roca, fill de Francesc i d'Anna, dia 7 d'agost.

Abril Monné Amores, filla de Joaquim i de Maria, dia 10 de setembre.

Arnau Viladomat Franquesa, fill de Ricard i d'Elvira, dia 12 de setembre.

Clàudia Martínez Quesada, filla de David i de Carla, dia 21 de setembre.

Djeneba Coulibaly, filla d'Ousmane i de Fatoumata, dia 23 de setembre.

Defuncions

Josep Maria Plans Esparó, de cinquanta-nou anys, dia 23 d'agost.

Beatriu Torrents i Olivella, de vuitanta-quatre anys, dia 27 d'agost, a Barcelona (però molt relacionada amb Moià).

Flora Hueso Ureña, de vuitanta-un anys, dia 23 de setembre.

Maria Antonell Codina, de noranta anys, dia 24 de setembre.

En la mort de Josep Maria Plans

Sebastià Vilajuana

Per als de l'Estany, ens ha deixat el Josep Maria de cal Feliu; per als de Moià, «el Plans, el planxista». Una feina que va ocupar la major part de la seva vida, ja que, amb l'ajuda de la Montse, es va bolcar en cos i ànima per poder aixecar i fer funcionar el taller de mecànica al qual va voler posar el seu sobrenom: Tallers Feliu.

Però jo crec que era un bon paleta perdut, desaprofitat —digue-ho com vulguis—, ja que les obres li encantaven i li agradava fer-ne, sempre pensant com es podien millorar les coses.

No va deixar mai de preocupar-se de tota la seva família, amb la seva dona, Montse, la filla Montse, i la joia que poder veure néixer la Mireia, procurant que no els faltés mai res.

També crec que l'únic que no va saber fer va ser discutir amb algú, ja que de la manera que era de bon tractar i de parlar amb la gent i de buscar solucions raonables, ningú no podia tenir motius per a discutir-hi.

Josep Maria, allà on siguis, et recordarem.

Nota suplicada

Família Plans Alcoceba

La família del Josep Maria volem agrair el suport rebut durant aquests dies i les mostres d'estima que tanta gent ens heu mostrat. Especialment agraïm la gran feina del doctor Lázaro i l'equip del P.A.D.E.S (Carme i Estefania). La professionalitat, atenció i empatia amb què ens han ajudat no s'oblidarà mai. Sou unes grans persones!

 **CLÍNICA DENTAL
PUJOL**

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

 **el
casal**
CaFè - Bar

Tel. 93 830 03 02

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

SETEMBRE 2016

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	33,9	21,6	26,8	2	2	6	SW	53,4	
De l'11 al 20	27,4	16,1	21,8	4	1	5	SW	14,2	
Del 21 al 30	23,5	13,4	18,2	1	3	6	SW	35,0	102,6

Les dades meteorològiques de Moia actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, MeteoMoia.cat. També es pot seguir al Twitter: [@MeteoMoia](https://twitter.com/MeteoMoia), i al Facebook: [Meteo.Moia](https://www.facebook.com/Meteo.Moia).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **17 de novembre**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: ca l'AMBRÒS, ca l'ANDREU, ca l'ARTURO, cal CAMILO, cal CONSUELO, ca la ISABEL, cal PEREFONT, cal PLÀCID, cal QUIRZE, cal QUELIC, ca la TATIS (o Beatris), cal TIANUS.

Fot. C.I.C. - Moia

DECOMADEX

Carpinteria - Ebanisteria

- Portes
- Parquet
- Tarimes
- Sostres
- Revestiments
- Armaris
- Mobles
- Cuines
- Porticons
- Porxos
- Tanques
- Jardineres
- Mobles de Jardí
- Complementos
- Etc.

Truca'ns i t'ajudarem!
Pressupostos sense compromís

PISCINES DE FUSTA...A MIDA!
1ª Qualitat, personalitzades i a preus assequibles

Mulla't i gaudeix l'estiu!

Tel: 674 31 99 69 / 678 32 27 08 • E-mail: decomadex@hotmail.com

C/ Moli de Sant Joan S/N, Pol. Ind. El Vapor
08183 Castellterçol, Barcelona